

**VALSTS AIZSARGĀJAMO
VIETĒJAS NOZĪMES KULTŪRAS PIEMINEKĻU
IZSLĒGŠANAS PAMATOJUMS
NO VALSTS AIZSARGĀJAMO KULTŪRAS PIEMINEKĻU
SARAKSTA**

Vietējas nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļi:

Vaivaru – Asaru – Melližu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)

Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)

SATURS

IEVADS	3
1. INFORMĀCIJA PAR OBJEKTIEM	4
2. ATRAŠANĀS VIETA	4
3. OBJEKTU APRAKSTS	5
3.1. Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)	5
3.2. Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)	19
4. OBJEKTU FOTOFIKSĀCIJAS MATERIĀLI	23
4.1. Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)	23
4.2. Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)	33
5. PAMATOJUMS OBJEKTU IZSLĒGŠANAI NO VALSTS AIZSARGĀJAMO KULTŪRAS PIEMINEKĻU SARAKSTA	38
5.1. Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)	38
5.2. Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)	38

IEVADS

Jūrmalas pilsētas kultūras pieminekļu teritoriju izslēgšanas pamatojums ir izstrādāts Jūrmalas TPG 2020 izstrādes ietvaros, kura izstrāde tika uzsākta pamatojoties uz Jūrmalas pilsētas domes 15.03.2018. lēmumu Nr. 122 „Par Jūrmalas pilsētas Teritorijas plānojuma grozījumu izstrādes uzsākšanu” (prot. Nr. 4, 41. p.).

Ņemot vērā Jūrmalas pilsētas pašvaldības izteikto priekšlikumu, Jūrmalas TPG 2020 izstrādes ietvaros ir sagatavots priekšlikums divu vietējas nozīmes pilsētībūvniecisko pieminekļu izslēgšanai no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta, kuru izslēgšanas pamatojums atspoguļots šajā Paskaidrojuma raksta 7. pielikumā.

Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (turpmāk tekstā – Pārvalde) nosacījumos ir ieteikts Jūrmalas TPG 2020 ietvaros izvērtēt pašreizējās pilsētībūvniecības pieminekļu teritoriju platības, to vērtības un robežas, ņemot vērā 1988. gadā veiktās Jūrmalas pilsētas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpēti kontekstu un pašreizējo situāciju. Pārvaldes ieskatā – koncentrējoties uz kultūrvēsturiski vērtīgo un pārmaiņu mazāk skarto teritoriju daļām. Izvērtējuma rezultātā Pārvalde aicina piedāvāt pašvaldības redzējumu uz nepieciešamajām izmaiņām valsts aizsargājamo kultūra pieminekļu sarakstā.

Projekts sagatavots atbilstoši MK 26.08.2003. noteikumu Nr. 473 „Kārtība, kādā kultūras pieminekļi iekļaujami valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā un izslēdzami no valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta” prasībām, ņemot vērā Pārvaldes sniegtos nosacījumus un konsultējoties ar Jūrmalas pilsētas domes pilsētplānošanas nodaļas kultūrvēsturiskā mantojuma speciālisti Anitu Maiju Naudišu.

Galvenās projekta izstrādē pielietotās metodes ir iepriekšējo pētījumu apkopošana, arhīva materiālu analīze un speciālistu konsultācijas. Grafiskās shēmas sagatavotas, izmantojot Jūrmalas TPG 2020 kartogrāfiskos datus. Tekstuālajai daļai izmantoti materiāli no arhīvā iegūstamās un Jūrmalas pilsētas būvvaldes sniegtās informācijas.

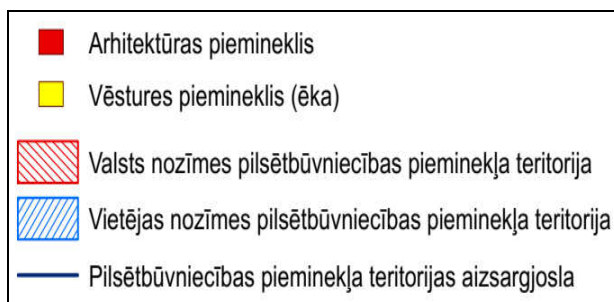
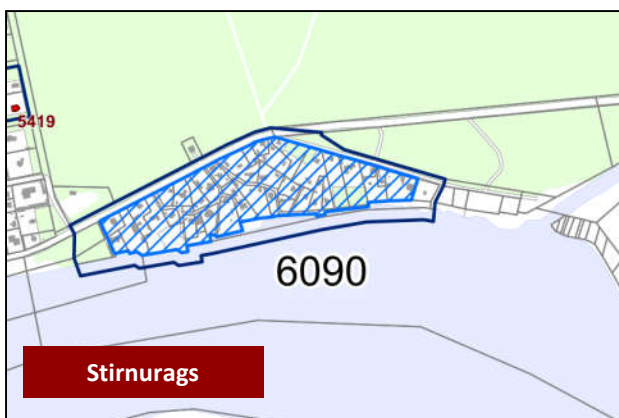
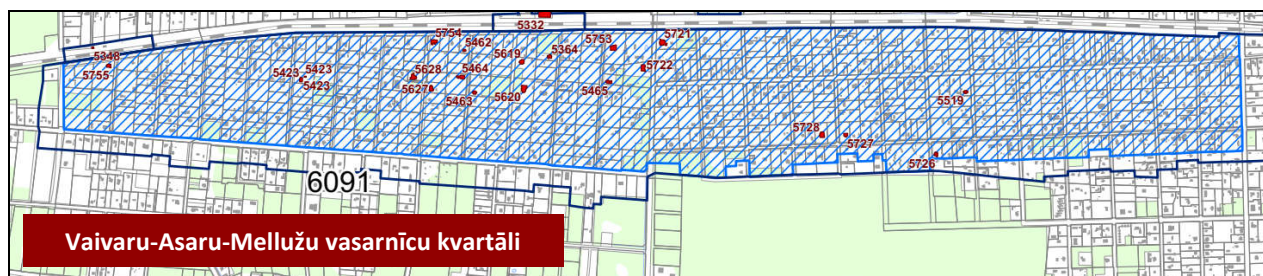
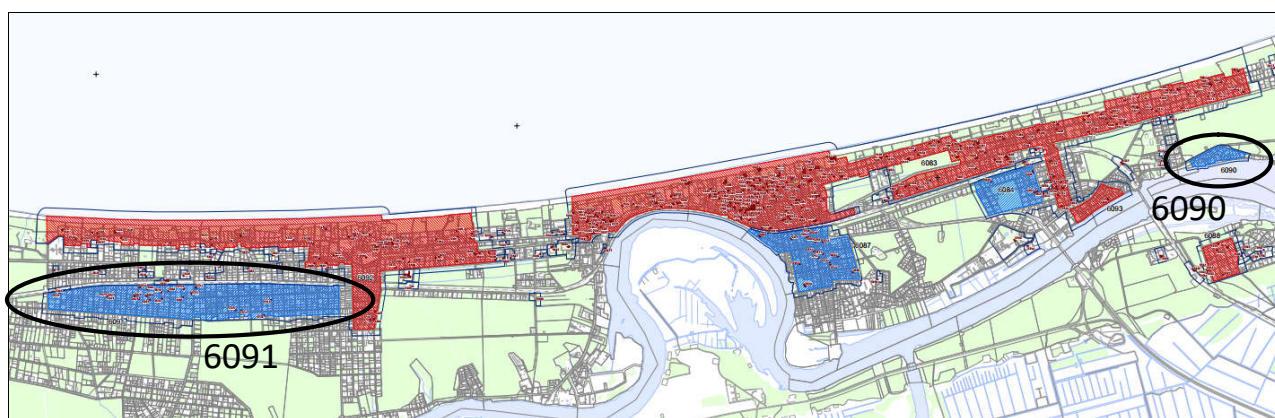
Pamatojumā izmantoti fotoattēli no SIA „METRUM” speciālistu 2019. gada novembrī veiktās fotofiksācijas.

1. INFORMĀCIJA PAR OBJEKTIEM

Aizs. Nr.	Nosaukums	Tipoloģiskā grupa	Vērtību grupa	Datējums	Atrašanās vieta
6091	Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli	Pilsētībūvniecība	Vietējās nozīmes	20. gs. sākums	Jūrmala
6090	Stirnu rags	Pilsētībūvniecība	Vietējās nozīmes	19. gs. beigas, 20. gs. sākums	Jūrmala

Abi pilsētībūvniecības pieminekļi apstiprināti ar Kultūras ministrijas 29.10.1998. rīkojumu Nr. 128 „Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts” (publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” 15.12.1998.).

2. ATRAŠANĀS VIETA

1. attēls. Pilsētībūvniecības pieminekļu teritorijas

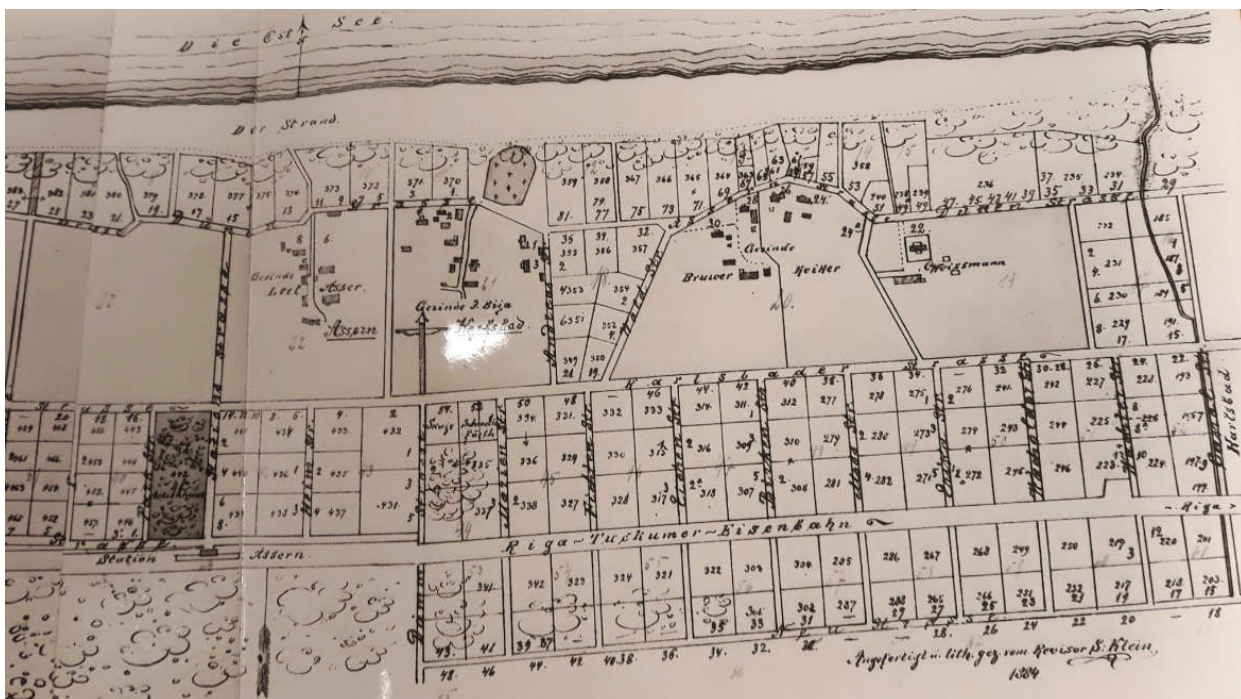
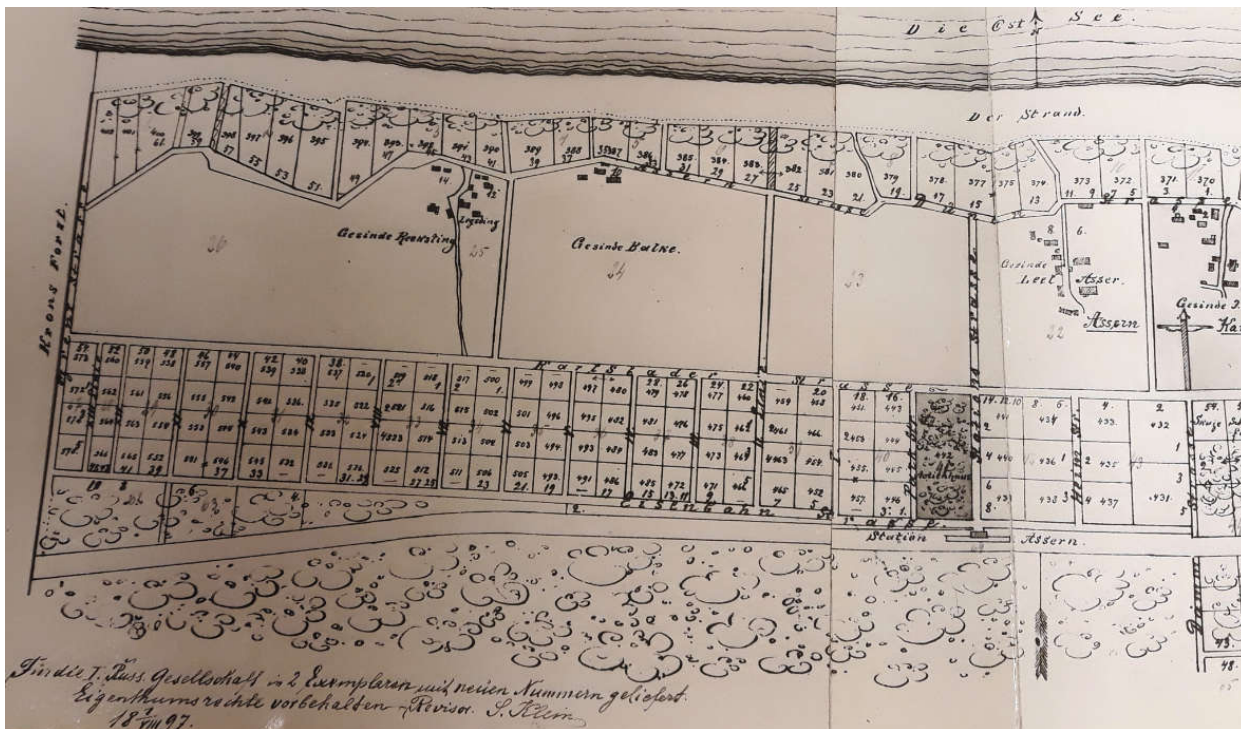
Avots: Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma 2016. gada grozījumu grafiskās daļas kartes „Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas” fragments

3. OBJEKTU APRAKSTS

3.1. Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)

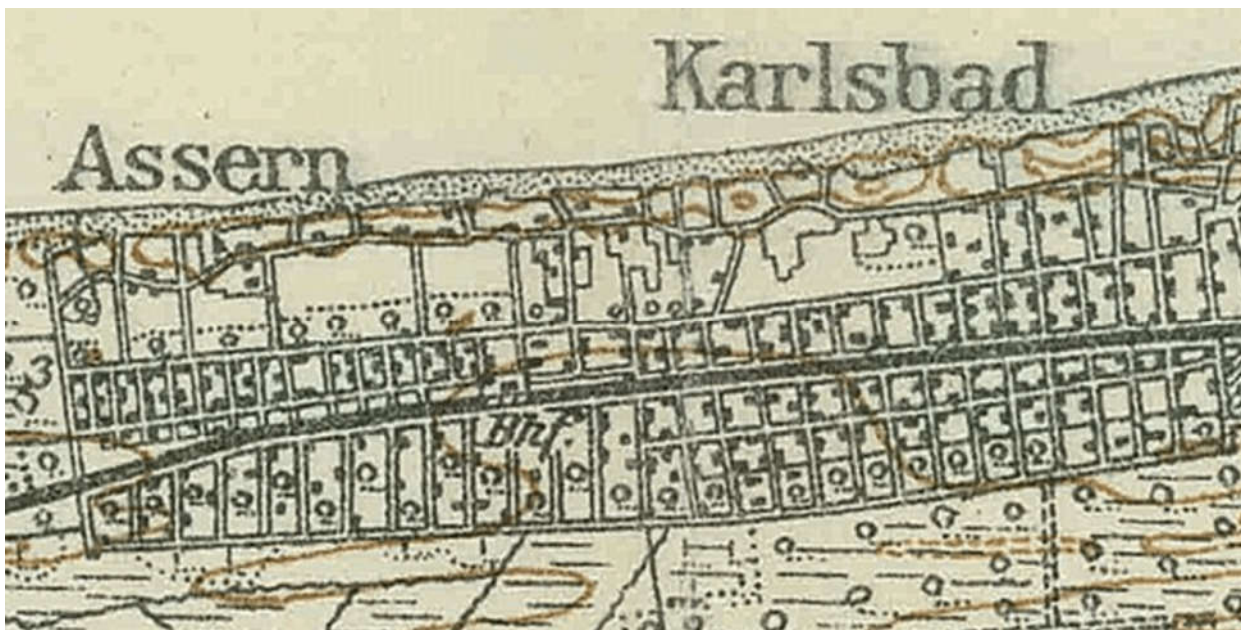
Vietējās nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa „Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli” (6091) teritorija atrodas blakus dzelzceļam dienvidu pusē. To veido kvartāli starp Skautu ielu, Dāvja ielu, Valtera prospektu un Zemgales prospektu.

Šajā pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijā ietilpst divas Jūrmalas pilsētas daļas. Tās atdala Valtera prospekts, kas ir Asaru – Mellužu robeža. Uz rietumiem no Valtera prospekta līdz Skautu ielai ir Asaru rajons, bet uz austrumiem līdz Dārzu ielai atrodas Mellužu rajons.

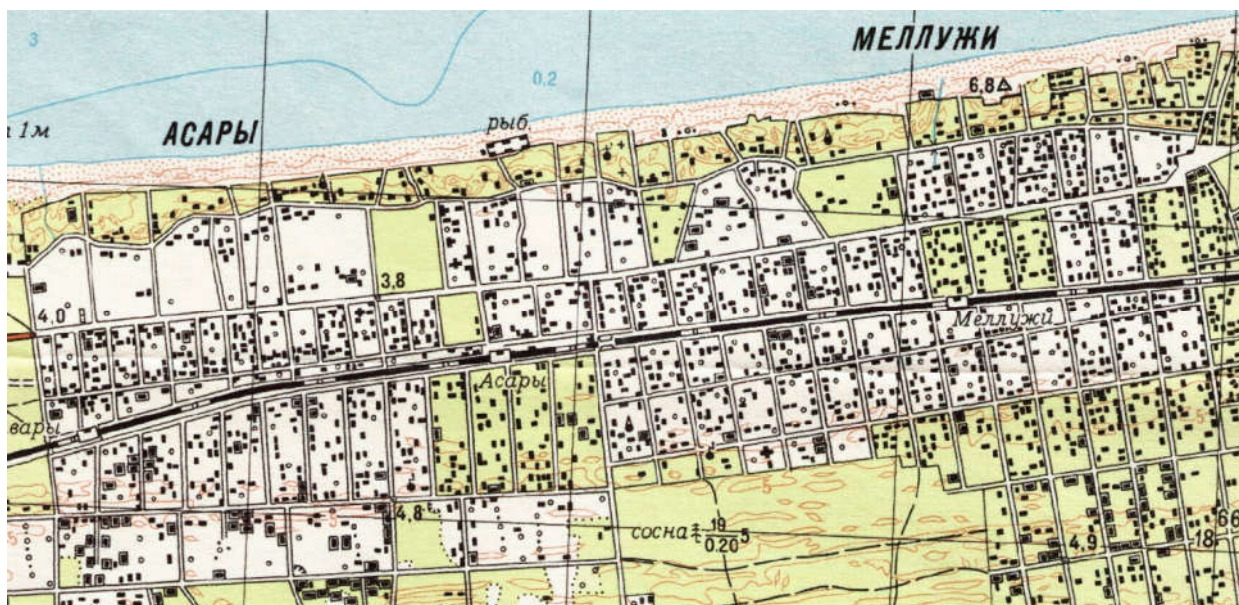
2.; 3. attēls. Pilsētbūvniecības pieminekļu teritorija 1987. gadā

Avots: 1989. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

4. attēls. Pilsētībūvniecības pieminekļu teritorija 1900. gadā (Karte des westlichen Ruslands 75K 1900)

Avots: vesture.dodies.lv/#m=15/56.95884/23.69687&l=O/4

5. attēls. Pilsētībūvniecības pieminekļu teritorija 1942. gadā (1942 25K Padomju)

Avots: vesture.dodies.lv/#m=15/56.95884/23.69687&l=O/V

Vēsturiski Asaru zemes, tāpat kā Melluži, piederējušas baronu Firksu dzimtai. Ap 1800. gadu Mellužus un Asarus kopā sauca par Sausu (Šaušu) ciemu. Kāpu ielas dienvidu pusē 1880. gada plānā redzami zvejnieku-zemnieku māju puduri: Riekstiņi, Balki, Lielasari, Mazasari, Brūveri, Keikeri un Viesmani. Vismaz daļa no tām bijusi jau visu 19. gs., iespējams, arī agrāk.

Mellužu kā kūrorta vēsture sākās ar 1827. gadā Mellužu kroga tuvumā uzcelto kūrmaļu, sauktu par Karlsbādi. No šī laika Melluži, izņemot krogu, kas saglabāja Mellužu kroga nosaukumu, tika saukti par Karlsbādi. Drīz pēc kūrmaļas uzcelšanas ap to kāpu ieplakās tika izdalīti pirmie vasarnīcu gruntsgabali. Pastāvīgie iedzīvotāji būvējās gar Piziķu dambi, tagadējo Upes ielu.

Pirmie gruntsgabali vasarnīcām Asaros-Vaivaros izdalīti kāpās ap 19. gs. vidu. Kāpu ielas otrā pusē atradās zvejnieku-zemnieku lauku mājas. Asaru kapi veidojušies ap 19. gs. vidu. Līdz tam Asaru-Mellužu iedzīvotāji glabāti Vildenes ciema kapos, tagad Majoros.

Līdz ar dzelzceļa izbūvi 1877. gadā zemes starp dzelzceļu un Zemeņu ielu sadalītas gruntsgabalos. Pēc 1909. gada apbūves gabalos tika sadalītas zemes starp dzelzceļu un tagadējo Dāvja ielu, kā arī izveidota Vasaras iela un gruntsgabali gar to.

Kopumā šajā pilsēt būvniecības pieminekļa teritorijā attīstījusies vasarnīcu un dzīvojamo ēku celtniecība ar blīvi apbūvētiem kvartāliem un raksturīgu stingru ortogonālo ielu tīklu (skatīt 2.-7. attēlu). Uz dominējošās Jūrmalas tradicionālās apbūves (raksturīgie dzīvojamo ēku un vasarnīcu tipi) fona izceļas atsevišķi arhitektūras pieminekļi.

6. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļa teritorija (no Matildes ielas līdz Valtera prospektam) 1925.-1935. gadā

Avots: Jūrmalas pilsētas domes būvvalde

7. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļa teritorija (no Valtera prospekta līdz Dārzu ielai) 1925.-1935. gadā

Avots: Jūrmalas pilsētas domes būvvalde

Plānojuma ziņā līdzīgi ir kvartāli starp Zemgales un Dāvja ielām. Atšķirība tā, ka tie sadalīti vēlāk – pēc 1909. gada un arī apbūvēti vēlāk. Te parādās vairāk 20. gs. 20. un 30. gadu arhitektūra. Salīdzinoši daudz ir vērtīgu, arhitektoniski īpatnēju celtnu, daudz arī pārbūvētu un nesen celtu ēku.

Atšķirīgs ir Zemeņu un Vasaras ielu rajons Mellužos. Vispirms ar to, ka jau vēsturiski tas ir bijis vairāk pastāvīgo iedzīvotāju, nevis vasarnieku rajons. Tas arī pēckara laikā ir bijis īpašnieku apdzīvots, kur sakopti dārzi un kārtīgi žogi, bet ēkas tikušas pārbūvētas un nomainītas pēc saimnieku vajadzībām. Vietām vēl ir saglabājusies tradicionālā fona apbūve, arhitektūras pieminekļu un tiem vērtības ziņā tuvu ēku nav daudz.

Kopumā šajā teritorijā ir tipiska savrupmāju kvartālu dzīves vide – klusa, privāta, zaļa, ar dārziem un priedēm, noslēgta telpa, ar lēnu dzīves ritmu, zemu automašīnu kustības intensitāti vietējās ielās.

Pilsētbūvniecības pieminekļa galvenā vērtība ir uzskatāma vēsturiskā plānojuma sistēma – ielu tīkls, zemes vienību dalījums, proporcijas un struktūra, kā arī apbūves apjomu mērogs, ēku izvietojuma ritms ielās, pielietotie celtniecības materiāli, ēku dekori un citi elementi.

Jūrmalas pilsētas vēsturiskā izpēte ir uzsākta 1982. gadā, kad arhitekts A. Zandbergs sagatavoja 1. kārtu. Viņš apkopoja vēsturisko plānu kopijas un fotoreprodukcijas, kā arī interesantāko arhitektūras objektu fotofiksācijas.

1988. gadā projektēšanas institūtā „Pilsētprojekts”, arhitekta J. Lejnieka vadībā, tika izstrādāts jauns Jūrmalas pilsētas ģenerālplāns. Lai, plānojot jaunu celtniecību, saglabātu Jūrmalas individualitāti ar tai raksturīgo ainavisko un pilsētbūvniecisko vidi, vēsturiskās arhitektūras vērtīgāko daļu, tika veikta Jūrmalas vēsturiskā izpēte (gan dabā, gan pēc arhīva materiāliem). Izpētes rezultātā tika nolemts piešķirt Jūrmalai republikas nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļa statusu. Līdz ar to pirmsprojekta izpētes 2. kārtas mērķis bija iespējami īsā laikā izvērtēt ainaviski un arhitektoniski interesantākos apbūves rajonus un izdalīt tajos atšķirīga režīma aizsardzības zonas, lai turpinot darbu pie ģenerālplāna šīs zonas varētu respektēt.

Tika noteikta Jūrmalas pilsētbūvniecības pieminekļa aizsardzības zonu sistēma:

- **Apbūves aizsardzības zona** – iekļautas visvērtīgākās un pilsētbūvnieciski raksturīgākās Jūrmalas teritorijas (t.sk. Mellužu vēsturiskais centrs);
- **Apbūves regulācijas zona** – noteikta kā pārejas josla ap/pie apbūves aizsardzības zonām, daļēji saistot tās vienotā sistēmā;
- **Ainavas aizsardzības zona.**

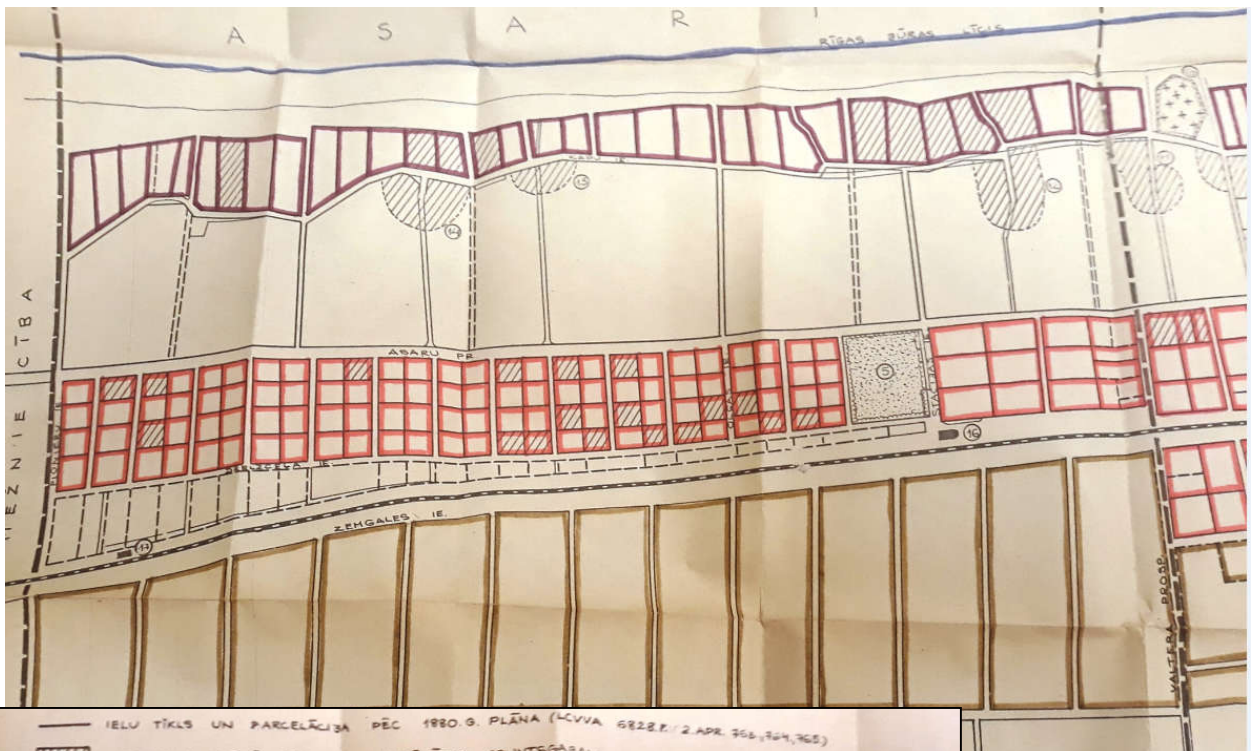
Apbūves aizsardzības zonā (skatīt 9. attēlu) ietverta tā Mellužu senākā vēsturiskā centra daļa, kur vēl labi saglabāties sākotnējais plānojums un raksturīga, arhitektoniski interesanta apbūve. Mellužu vēsturiskā centra daļā, kur notikušas izmaiņas ielu trasēs, parādījušās jaunas celtnes, bet vēl saglabājušies gan plānojuma elementi, gan atsevišķas vērtīgas ēkas un ēku grupas, izveidota apbūves regulācijas zona. Ainavu aizsardzības zonas Mellužu-Asaru-Vaivaru rajonā noteiktas gar Rīgas jūras līci un gar abām dzelzceļa pusēm.

8. attēls. Pilsētbūvniecības pieminekļu teritorija 1988. gadā (gruntsgabalu izpētes karte)

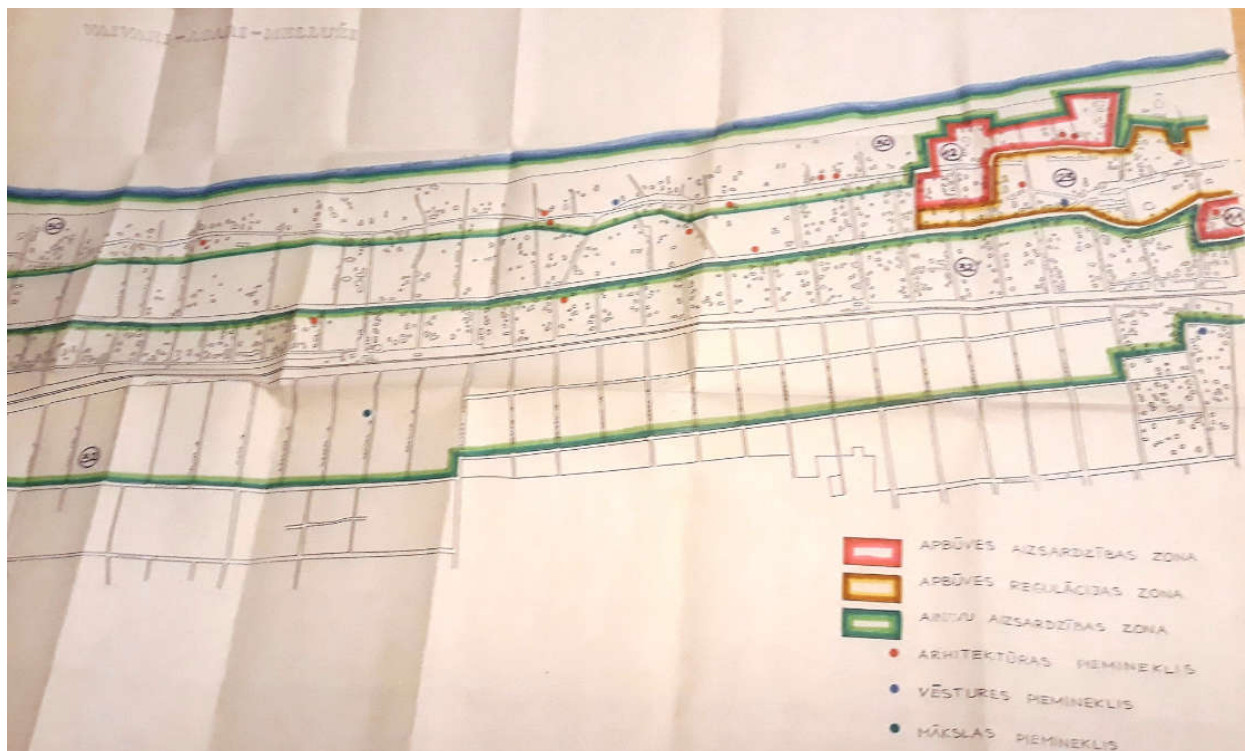
Avots: 1989. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

- IELU TĪKLS UN PARCELĀCĪŠA PĒC 1980. G. PLĀNA (LCVVA 6822.P./2 APR. 766, 764, 765)
- ▨ 1980. GADA PLĀNĀ REDZAMIE APBŪVĒTIE GRUNTSĢABALI
- - - IELU TĪKLA UN PARCELĀCĪŠAS IZMAIŅAS PĒC 1907. G. PLĀNA (LCVVA 1679.F./134 APR. 1914.)
- PĀRĒIZĒJAIS IELU TĪKLS.
- ▨ PIRMIIE MELLUŽU NŌMAS ĢABALI, KAS PĒC 1827. GADA IZDALĪTI ĢAR KŪRHĀJU.
- ▨ MELLUŽU SENĀKO PASTĀVĪĢO IEDZĪVOTĀŠU GRUNTSĢAB ĢAR TAG. UPES IELU (AGR. PĒKŠU D.
- ▨ PIRMIIE ASARŌS LĒDZ 1877. GADAM IZDALĪTIE GRUNTSĢAB. KĀPĀS.
- ▨ PĒC 1977. GADA IZDALĪTIE GRUNTSĢAB.—MELLUŽOS MELLUŽU PR. UN JAUNĀŠĀ IE., ASAROS TERITORĪJA STARP IZELĀCEVU, VALTERĀ PR. UN PĪONĪERU (AGR. RŌBŠĒU) IELU.
- ▨ PĒC 1908. GADA GRUNTSĢABĀLOS SĀDALĪTĀS TERITORĪJAS.
- ROBBĒJĀS 18. 95. BEĢĢS.

8. attēla palielinājums.
Pilsētbūvniecības pieminekļu teritorija 1988. gadā (gruntsģabalu izpētes karte)
 Avots: 1989. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

9. attēls. Pilsētbūvniecības pieminekļu teritorija 1988. gadā (aizsardzības zonu karte)

Avots: 1989. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

Visām noteiktajām pilsētbūvniecības pieminekļa aizsardzības zonām tika noteikti aizsardzības režīmi ar mērķi: 1) saglabāt tradicionālo Jūrmalas vidi, kura ir unikāla PSRS kūrortu vidū ar tās vēsturisko apbūvi un dabas vidi (pludmali, kāpu zonu, mežu joslām un Lielupes piekrasti), 2) atgriezt Jūrmalai kūrortu vides ekoloģiskās un arhitektoniskās kvalitātes vietas, kur tās degradējušās vai zaudētas.

Pilsētbūvniecības pieminekļa aizsardzības zonu režīmi noteica:

- Apbūves aizsardzības zonā:
  - **saglabāt** ielu tīklu, apbūves gabalu lielumu un struktūru, ēku telpisko struktūru (apdare, detaļas, dekori), apzaļumojuma raksturu, mazās arhitektūras formas (žogi, strūklakas, lapenes, kioski u.c.) un vērtīgos ēku interjerus (to detaļas);
  - **pārskatīt** ēku izmantošanas raksturu, piemērojot to ēkas arhitektoniskajai un kultūrvēsturiskajai nozīmībai;
  - **atļaut** restaurēt vai rekonstruēt vēsturisko apbūvi un pilsētbūvniecisko struktūru (nepieciešamības gadījumā restaurējot pēc arhīva dokumentiem un analogiem), veikt kārtējos kosmētiskos un izlases remontus un veikt labiekārtošanas darbus;
  - **aizliegt** izvietot svešus jaunus būvķermeņus pie esošās apbūves struktūras un palielināt kvartāla esošo apbūves blīvumu;
  - **izstrādāt** reģenerācijas projektus.
- Apbūves regulācijas zonā:
  - **rekomendēt/atļaut** restaurēt vēsturisko apbūvi un pilsētbūvniecisko struktūru, veikt kārtējos kosmētiskos un kapitālos remontus un veikt labiekārtošanas darbus;
  - **pieļaut** apbūvi pēc individuālajiem projektiem (saskaņojot ar valsts pieminekļu aizsardzības dienestu);
  - **aizliegt** izvietot svešus, liela apjoma būvķermeņus pie esošās apbūves struktūras, celt ēkas ar stāvu skaitu lielāku par 3, celt dzīvojamās un atpūtas ēkas pēc tipveida projektiem, veikt celtniecību pilnas saliekamības paneļu konstrukcijās, celt dzīvojamās ēkas vairāk kā 2 sekciju garumā bez pārbīdījuma un vairāk kā 4 sekciju garumā ar pārbīdījumu.

- **Ainavu aizsardzības zonā:**
  - **Pludmales zonā**, paredzot esošo arhitektoniski vērtīgo ēku restaurāciju un rekonstrukciju, ievērot noteikumus (Latvijas PSR Ministru Padomes 1987. gada 10. aprīļa lēmums Nr. 107 (3. p. 8. daļa 3. nod.) „Sevišķi aizsargājamās 300m joslas režīms”);
  - **Lielupes piekrastes joslas aizsargājamās dabas ainavas zonā** aizliegt sakņu dārzu ierīkošanu, ēku celtniecību ar stāvu skaitu lielāku par 3 un daudzsekciju ēku celtniecību paneļu konstrukcijās;
  - **Lielupes labajā krastā upes palienē** (starp Dubultiem un Majoriem) aizliegt jebkādu celtniecību;
  - **Joslā gar dzelzceļa abām pusēm** aizliegt rūpniecības un komunālo objektu celtniecību, ēku celtniecību ar stāvu skaitu lielāku par 3, daudzsekciju ēku celtniecību un sakņu dārzu ierīkošanu;
  - **Kemeru parka vēsturiskajā zonā** aizliegt vēsturiskā plānojuma izmainīšanu, jaunu ēku vai būvju celtniecību (izņemot zudušo parka būvju atjaunošanu un esošo restaurāciju), grantēto parka celiņu nepamatotu noseģšanu ar asfaltu vai plātnēm un tranzītkustību parka teritorijā.

1995. gadā arhitekta Inga Dimbira (SIA „Maijas projektēšanas birojs”) ir izstrādājusi „Jūrmalas pilsētas Vaivaru-Asaru-Mellužu rajona vēsturiskās apbūves izvērtējums, arhitektūras pieminekļu un uzskaites grupas arhitektūras objektu saraksts” (turpmāk tekstā – I. Dimbiras vēsturiskās apbūves izvērtējums). Darba mērķis bija izvērtēt Vaivaru-Asaru-Mellužu vēsturisko apbūvi no arhitektoniski pilsētbūvnieciskās vērtības viedokļa un rezultātā veikt ēku dalījumu pa vērtības kategorijām.

I. Dimbiras vēsturiskās apbūves izvērtējums balstīts uz 1994. gada decembrī Kultūras ministrijā veikto visas Jūrmalas arhitektūras pieminekļu priekšlikumu ekspertīzi, kuras gaitā atlasīti un ieteikti apstiprināšanai valsts un vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi. Izstrādātā darba grafiskajos plānos parādīti pilsētbūvniecības pieminekļi un to aizsardzības zonas, kas tapušas 1994. gadā Kultūras ministrijas ekspertīzes rezultātā.

I. Dimbiras vēsturiskās apbūves izvērtējumā ēku dalījums ir noteikts šādās vērtību kategorijās:

- **Arhitektoniski un pilsētbūvnieciski vērtīgas ēkas, kas saglabājamās un restaurējamas.**

Šīs ēku kategorijas vērtība ir tuva arhitektūras pieminekļu vērtībai. Varbūt nedaudz vienkāršākas par pieminekļiem, vairāk pārbūvētas, tādas, kas atkārtojas lielākā skaitā, šīs grupas ēkas nedrīkst tikt nojauktas vai neatbilstoši pārbūvētas, restaurējot, atjaunojamas zudušās detaļas - pēc uzņēmumiem, attēliem, piemeklējot analogijas. Pārbūves, izmainot ēkas ārējo izskatu, katrā konkrētā gadījumā jāskata individuāli.

- **Vēsturiskā fona apbūve, ēkas, kas saglabājamās kā apjomi**

Šajā grupā ietilpst esošo ēku skaits ir samērā liels. Vairumā gadījumu tās ir ēkas, kas remontējot un pārbūvējot zaudējušas sākotnējās detaļas – logus, durvis, kokgriezuma dekoru, bet saglabājušas mērogu un apjoma proporcijas. Te ietilpst arī ēkas, kas pēc sava celtniecības veida ir vienkāršākas, ne tik interesantas, lai būtu restaurējamas. Tas, ka šī fona apbūve saglabājama "kā apjomi", nenozīmē, ka pieļaujama nekritiska tās pārbūvēšana un esošo detaļu nomaināšana.

- **Fona apbūve bez īpašas arhitektoniskas vērtības**

Šajā kategorijā ietilpst vēsturiskā apbūve, kas ļoti pārbūvēta un zaudējusi savu kvalitāti, ēkas, kuru arhitektūra nav tik vērtīga, lai to īpaši saglabātu, arī ēkas, kuras ir tik neitrālas un neizteiksmīgas, ka vispār neliecina par piederību kādam celtniecības laika posmam. No vēsturiskās arhitektūras aizsardzības viedokļa nav nepieciešama minēto ēku saglabāšana neizmainītā veidā vai vispār saglabāšana.

- **Jaunā apbūve**

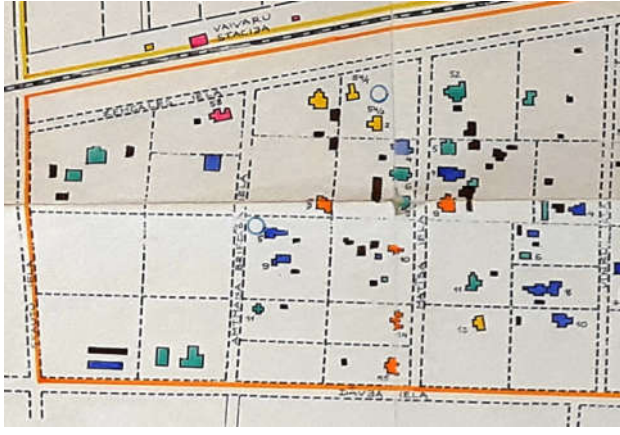
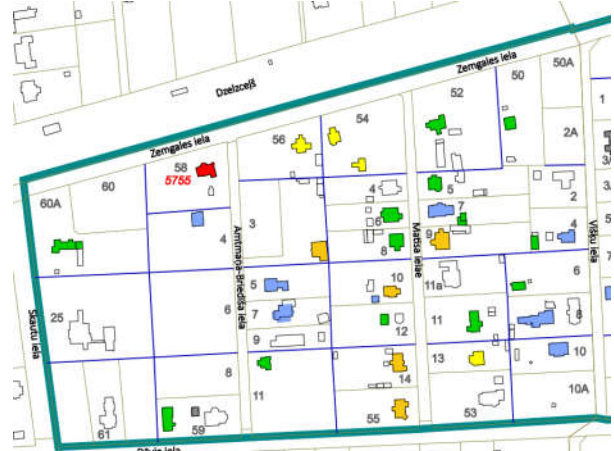
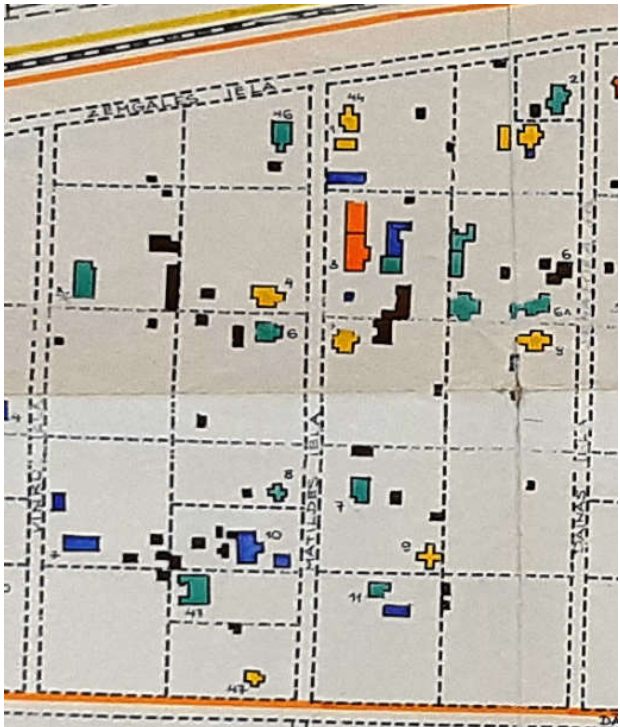
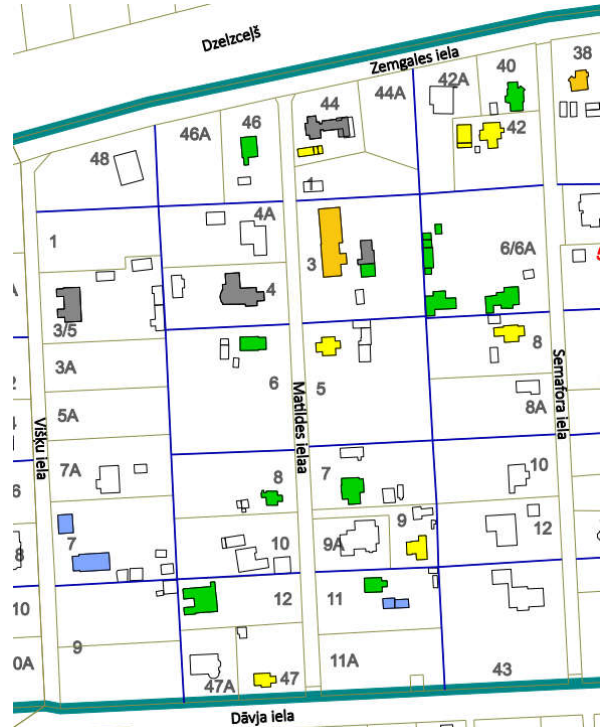
Par jauno apbūvi uzskatītas ēkas, kas celtas pēc 2. pasaules kara, necenšoties tās pakļaut vēsturiskās vides tradīcijām. Ir daži izņēmumi no 1950-to gadu arhitektūras, kas vērtēti jau ar laika distanci. Kā jauna apbūve uztveras arī ļoti pārbūvētas vecākas ēkas, kad reizēm grūti pat pateikt, kad īsti tās celtas. Jauna apbūve pēc arhitektūras kvalitātes nav analizēta.

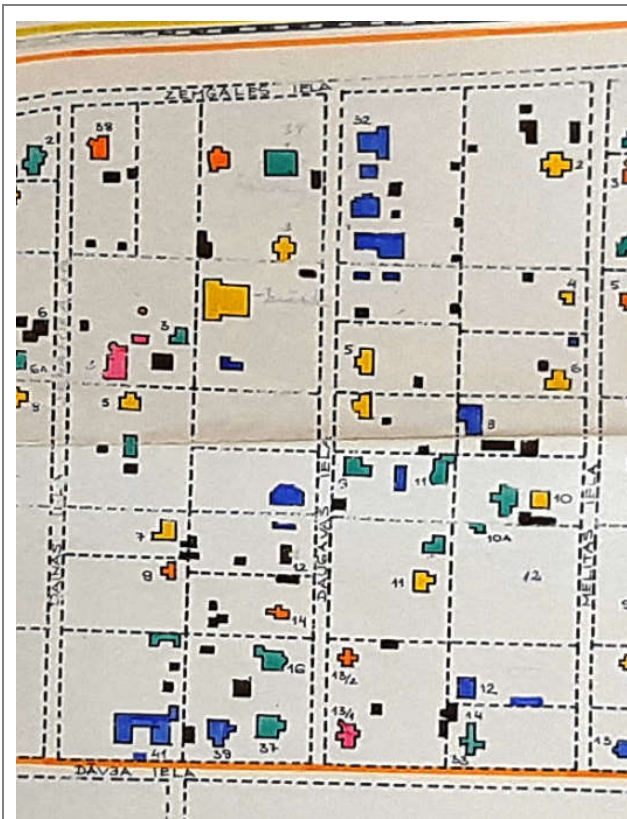
Saimniecības ēkas

Kā saimniecības ēkas norādītas tīri utilitāras būves, kā malkas šķūniši, garāžas, pagrabi u.tml. Atsevišķas saimniecības ēkas ar lielāku arhitektonisku vai etnogrāfisku vērtību liktas citās vērtību kategorijās. Arī starp īpaši neizceltajām saimniecības ēkām daudzas ir vecas un interesantas ar savu celtniecības veidu, diemžēl bieži sliktā tehniskā stāvoklī vai pārbūvētas. Iespējams, ka ar laiku pēc sīkākas izpētes vēl kādas saimniecības ēkas varētu iegūt aizsardzības statusu.

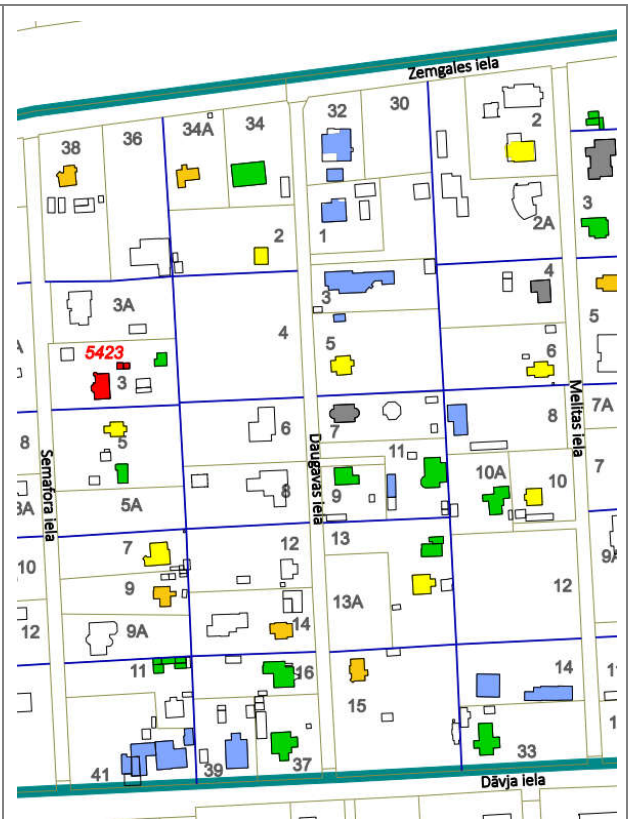
1. tabulā attēlota I. Dimbiras vēsturiskās apbūves izvērtējuma grafiskajos plānos fiksētā situācija (ielu tīkls, zemes vienību dalījums, proporcijas, struktūra un ēku vērtību kategorijas (apzīmējumus skatīt zem tabulas)) salīdzinājumā ar mūsdienās esošo.

1. tabula. Ielu tīkla, zemes vienību dalījuma, proporcijas, struktūra un ēku vērtību kategorijas salīdzinājums

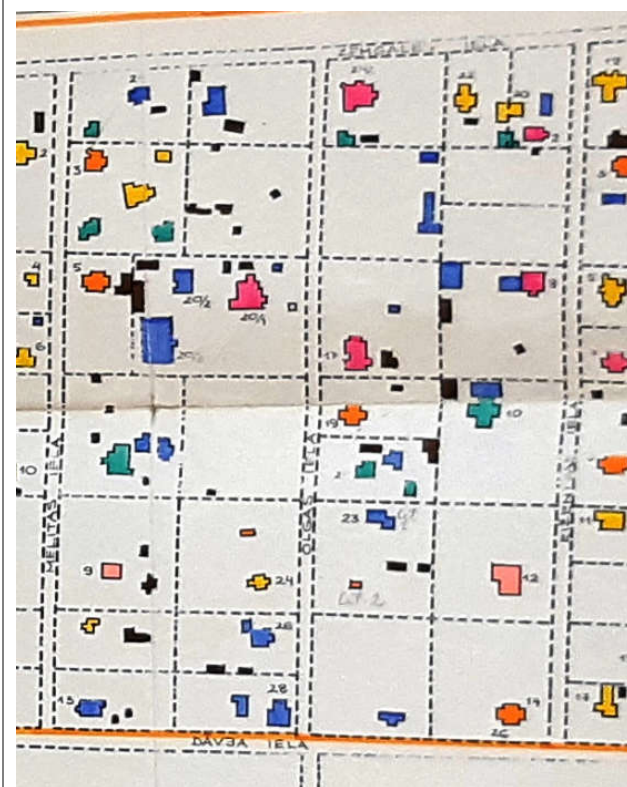
1995. gads (I. Dimbiras vēsturiskās apbūves izvērtējums)	2019. gads (zilā krāsā iezīmētas saglabājušās vēsturiskā zemesgabalu dalījuma robežas)
	
<p>Skautu_Alfreāda Amtmaņa-Briediša_Matīsa_Viņķu ielas</p>	<p>Skautu_Alfreāda Amtmaņa-Briediša_Matīsa_Viņķu ielas</p>
	
<p>Viņķu_Matildes_Dainas ielas</p>	<p>Viņķu-Matildes-Semafora ielas</p>

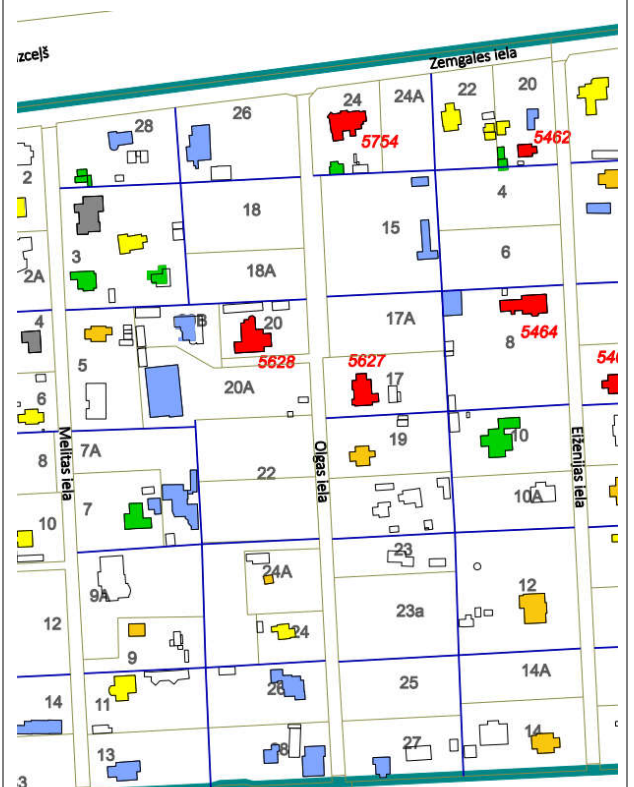
Dainas_Daugavas_Melitas ielas

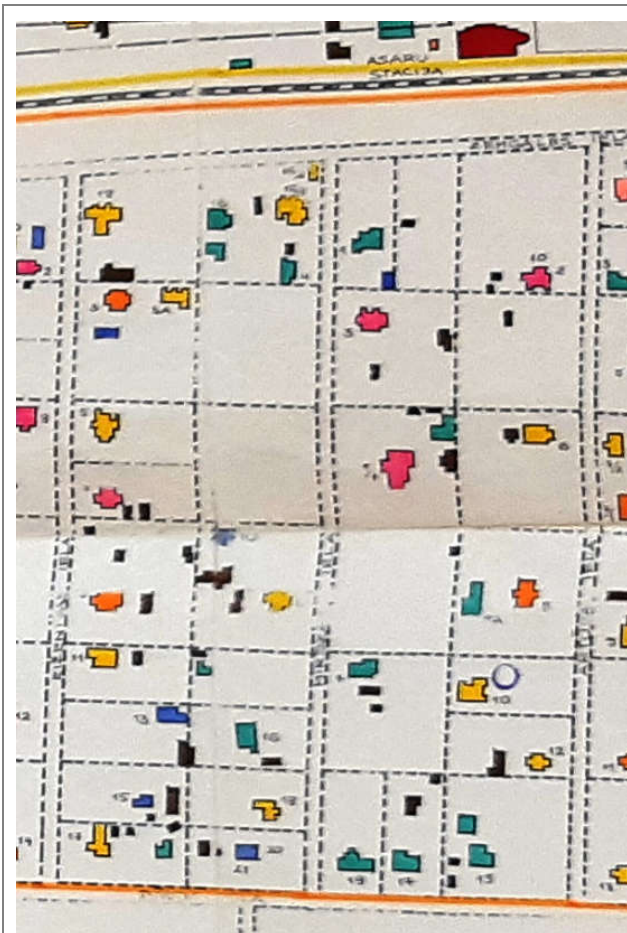
Semaforu_Daugavas_Melitas ielas

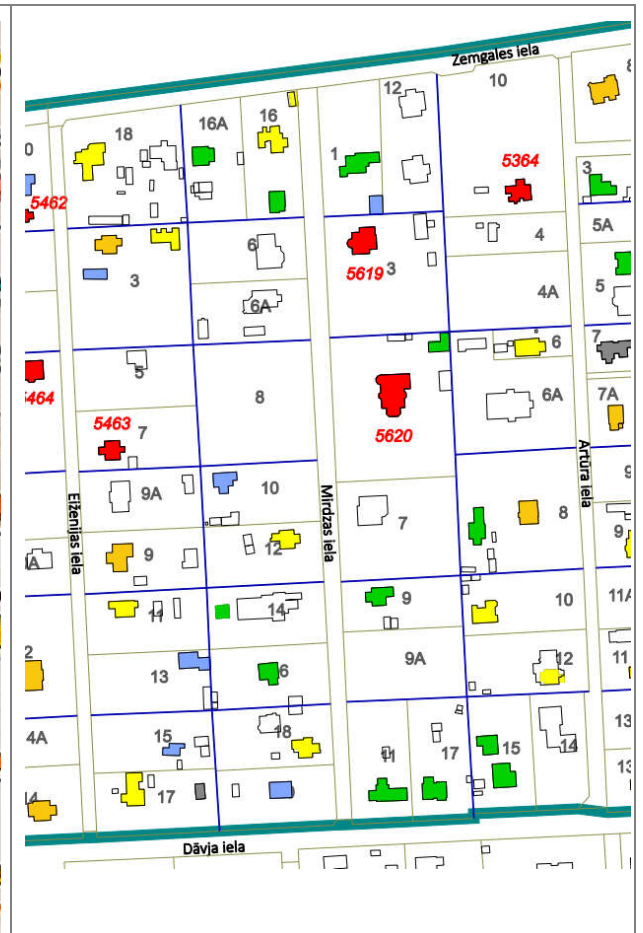
Melitas_Olgas_Eiženijas ielas

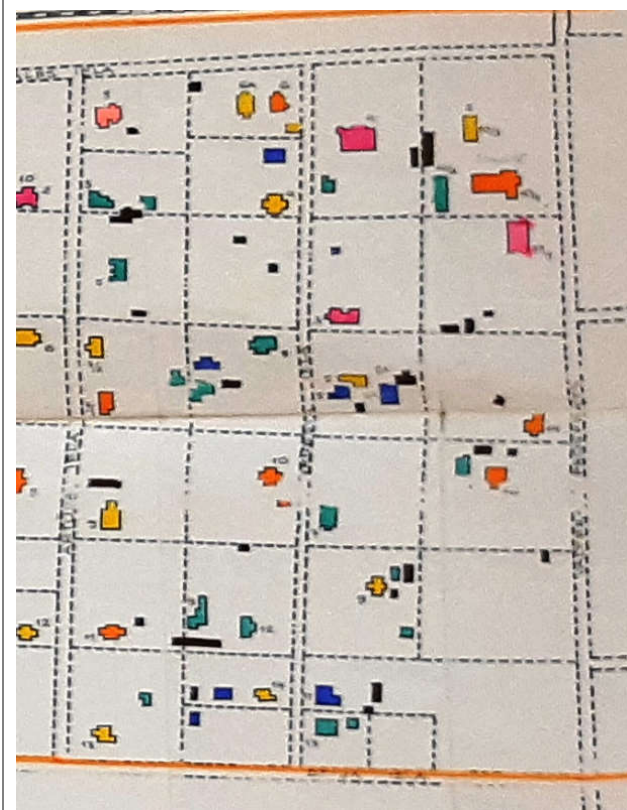
Melitas_Olgas_Eiženijas ielas

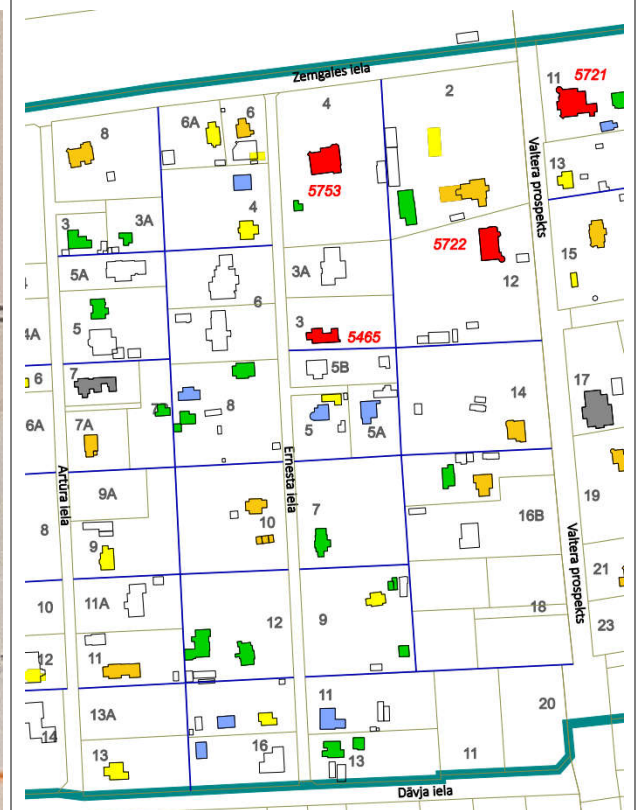
Eiženijas_Mirdzas_Artūra ielas

Eiženijas_Mirdzas_Artūra ielas

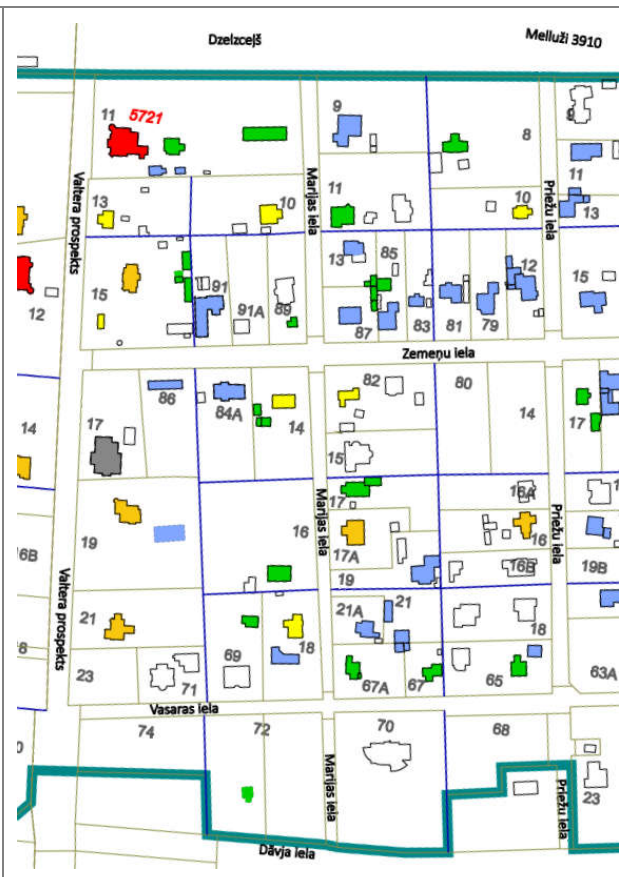
Artūra_Ernesta_Valtera prospekts

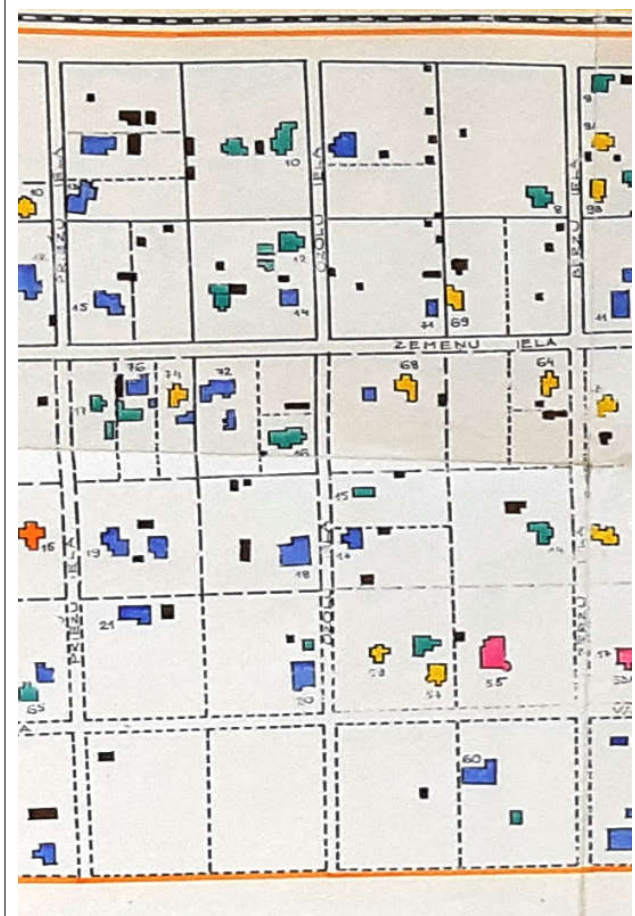
Artūra_Ernesta_Valtera prospekts

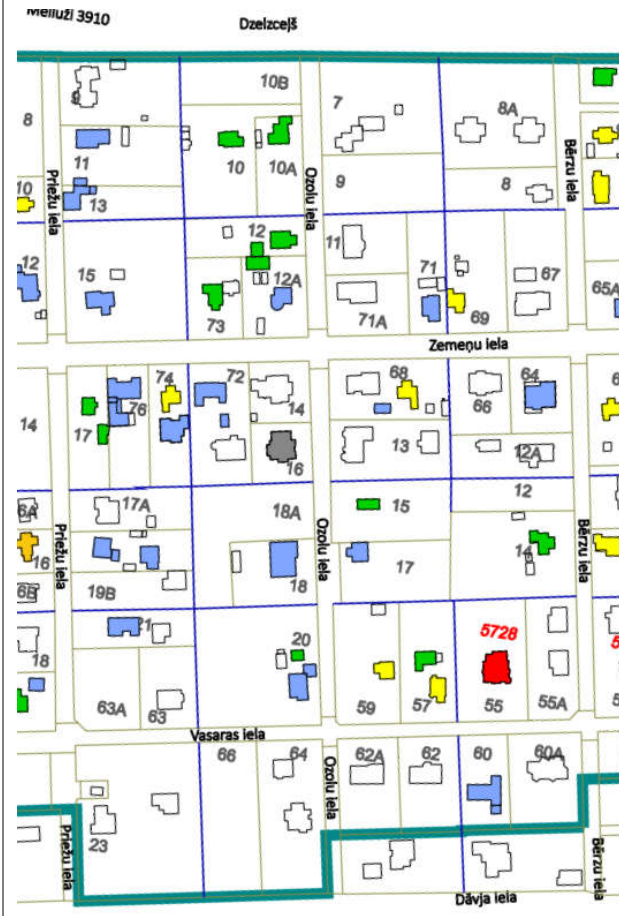
Valtera prospekts_Marijas_Priežu ielas

Valtera prospekts_Marijas_Priežu ielas

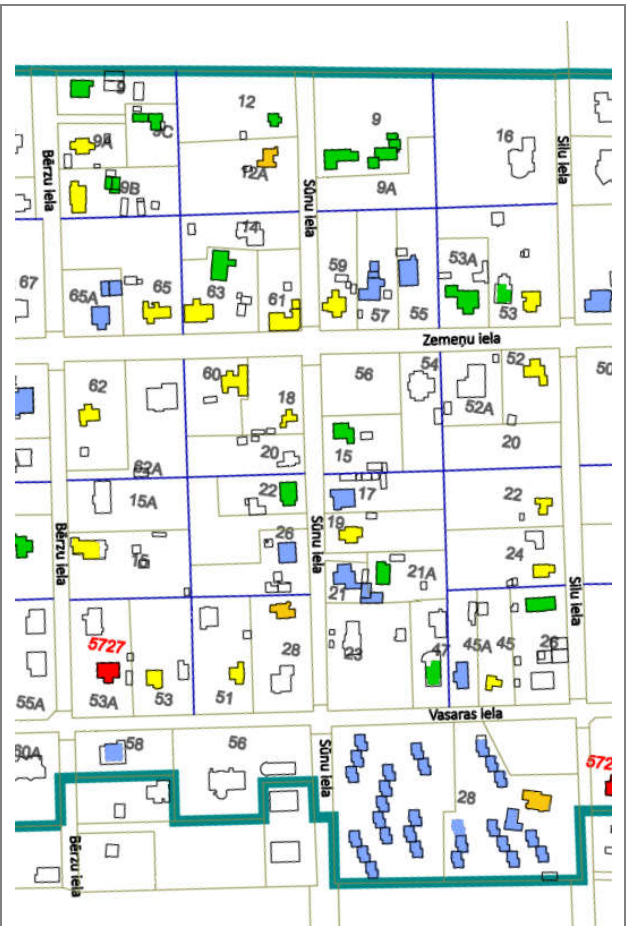
Priežu_Ozolu_Bērzu ielas

Priežu_Ozolu_Bērzu ielas

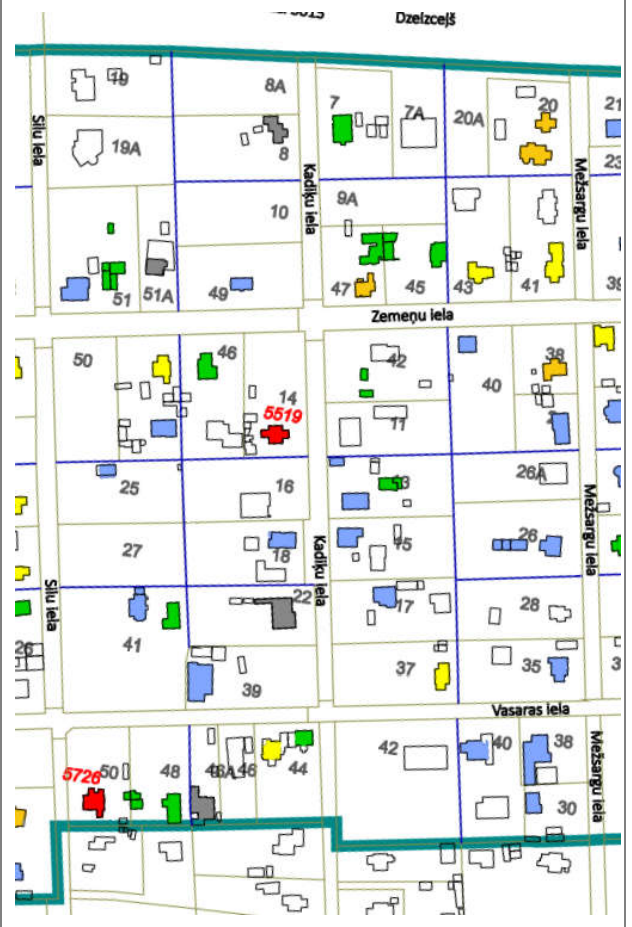
Bērzu_Sūnu_Silu ielas

Bērzu_Sūnu_Silu ielas

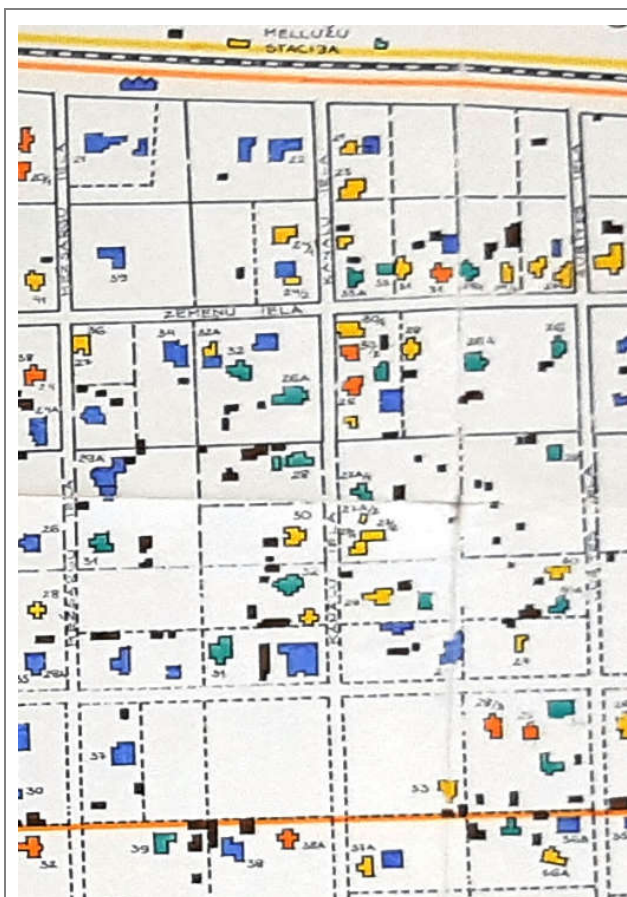

Silu_Kaķiņu_Mežsargu ielas

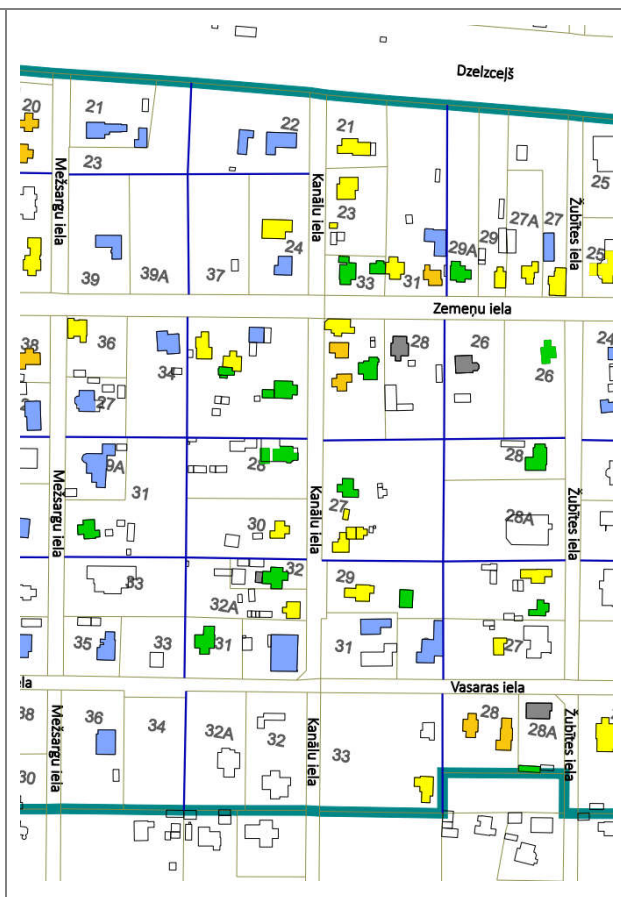

Silu_Kaķiņu_Mežsargu ielas

Mežsargu_Kanālu_Žubītes ielas

Mežsargu_Kanālu_Žubītes ielas

Žubītes_Grāvju_Puķu_Dārzu ielas

Žubītes_Grāvju_Puķu_Dārzu ielas

	VALSTS NOZĪMES ARHITEKTŪRAS PIEMINEKĻI
	VIETĒŠĀS NOZĪMES ARHITEKTŪRAS PIEMINEKĻI
	UZSKAITES GRŪPAS AIZSARGĀJAMI OBJEKTI
	ARHITEKTONISKI UN PILSĒTBŪVNIECIŠKI VĒRTĪGAS ĒKAS, KAS SAGLABĀJAMAS UN RESTAURĒJAMAS VĒL REKONSTRUĒJAMAS
	VĒSTURISKĀ FONĀ APBŪVE, ĒKAS SAGLABĀJAMAS KĀ APJOHNI
	FONĀ APBŪVE BEZ ĪPAŠAS ARHITEKTONISKAS VĒRTĪBAS
	JAUNA APBŪVE, UZ VĒSTURISKO ARHITEKTŪRU NEATTIECAS
	SAIMNIECĪBAS ĒKAS - ŠĒKŪNĪŠI, GARĀŽAS UTT.

	GRUNTSĢABALU IEDALĪBŪMS PĒC 1880-TO G. PLĀNA
	GRUNTSĢABALU IEDALĪBŪMS PĒC 1897. G. PLĀNA
	GRUNTSĢABALU IEDALĪBŪMS PĒC 1907. G. PLĀNA
	GRUNTSĢABALU IEDALĪBŪMS PĒC 1930-TO G. PLĀNA
	VALSTS NOZĪMES PILSĒTBŪVNIECĪBAS PIEMINEKĻU TERITORIJAS
	VALSTS NOZĪMES PILSĒTBŪVNIECĪBAS AIZSARDZĪBAS ZONU TERITORIJAS
	VIETĒŠĀS NOZĪMES PILSĒTBŪVNIECĪBAS PIEMINEKĻU TERITORIJAS

Vērtīgākā apbūves daļa ir 19 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi – arhitektūras pieminekļi, kā arī apmēram piecdesmit objekti ar pašvaldības noteiktu aizsargājamās apbūves statusu – kultūrvēsturiski vērtīgas un saglabājamās būves. Vērtīgi ir ne tikai atsevišķi objekti – kā kultūras pieminekļi, bet arī vides konteksts – tā sauktā fona apbūve, ko veido pieticīgāki sava laika būvmākslas paraugi.

Pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijā ir iekļauti sekojoši valsts aizsargājamie vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi:

Aizs. Nr.	Nosaukums	Tipoloģiskā grupa	Vērtību grupa	Datējums	Atrašanās vieta
5755	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. 20.g.	Jūrmala, Zemgales iela 58
5423	Dzīvojamā ēka – vasarnīca un saimniecības ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Semafora iela 3;
5754	Dzīvojamā ēka – tirgotava	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Zemgales iela 24, k-lit.
5628	Dzīvojamā ēka – pansija	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	ap 1910.	Jūrmala, Olgas iela 20, k-lit.1
5627	Dzīvojamā ēka - vasarnīca	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Olgas iela 17
5462	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Eiženijas iela 2
5464	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs.30.g.	Jūrmala, Eiženijas iela 8
5463	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. 20.g.	Jūrmala, Eiženijas iela 7
5619	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. 20.g.	Jūrmala, Mirdzas iela 3
5620	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Mirdzas iela 5/7
5364	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	1913. - 1914.	Jūrmala, Artūra iela 2;
5753	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	ap 1909.	Jūrmala, Zemgales iela 4;
5465	Dzīvojamā ēka – pansija	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Ernesta iela 3
5722	Dzīvojamā ēka – pansija	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Valtera prospekts 12, k-lit.1
5721	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Valtera prospekts 11
5728	Dzīvojamā ēka – pansija	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Vasaras iela 55
5727	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. 20. g.	Jūrmala, Vasaras iela 53a
5726	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. 20. -30. g.	Jūrmala, Vasaras iela 50
5519	Dzīvojamā ēka	Arhitektūra	Vietējās nozīmes	20. gs. s.	Jūrmala, Kadiķu iela 14

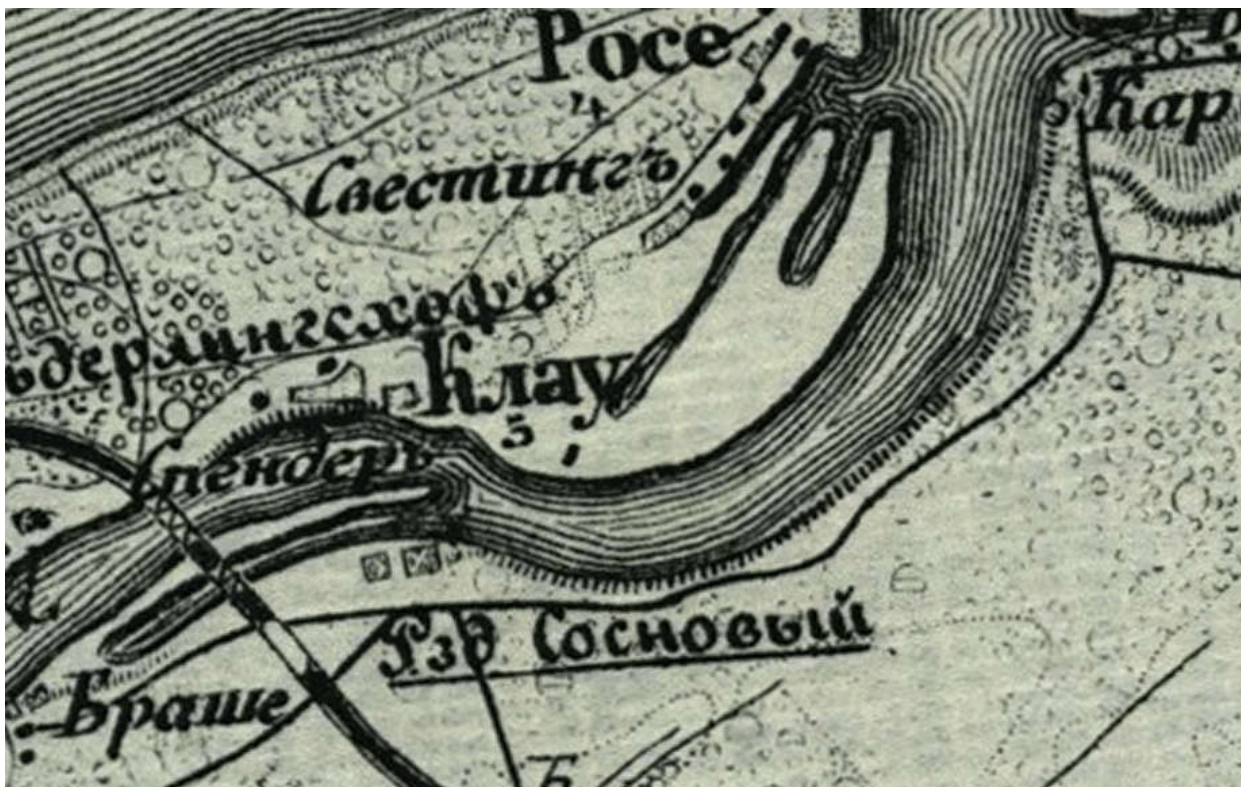
Pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijai 2010. gadā Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma izstrādes laikā tika noteikta individuālās aizsardzības zonas robeža, ko izstrādāja SIA „Grupa93”. Šī pilsētbūvniecības pieminekļa aizsardzības zona saplūda ar blakus esošā pilsētbūvniecības pieminekļa „Vaivaru-Asaru-Mellužu-Pumpuru-Jaundubultu-vasarnīcu rajons (valsts aizsardzības Nr. 6092)” aizsardzības zonu un tāpēc tās tika apvienotas vienotā teritorijā.

3.2. Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)

Vietējās nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa „Stirnurags” (6090) teritorija atrodas Jūrmalas pilsētas austrumu daļā Lielupes kreisā krastā.

Stirnurags (*Rehstand, Klau*) izveidojies uz Bulduru muižas zemes. Savu nosaukumu tas ieguvis no stirnām, kas bēgušas no vilkiem un peldējušas pāri Lielupei uz jūrmalas mežiem. Pastāvīgie iedzīvotāji lielākoties nodarbojušies ar zvejniecību. Te bijušas vairākas mājas ar vienādu nosaukumu „Klauvas”, kuru dēļ, iespējams, šī vieta vecajā kartēs nosaukta par „Klau” (skatīt 10. attēlu).

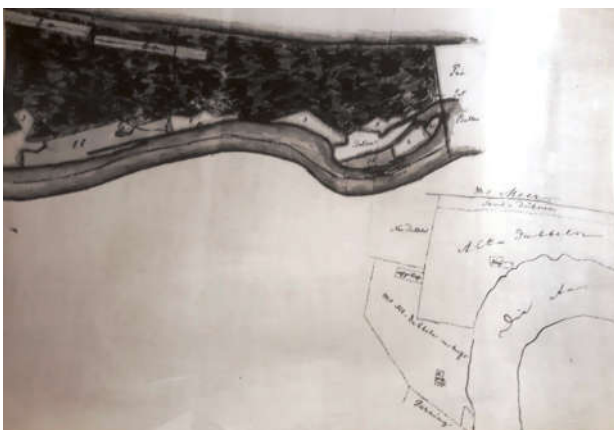
1833. gadā Bulduru muiža pirmo reizi izīrēja telpas atpūtniekiem. No muižas zemes 1830.-40. gados izdalīti pirmie vasarnīcu gruntsgabali.

10. attēls. Pilsētībūvniecības pieminekļu teritorija 1855-1877. gadā (Военно-топографическая карта 1855-1877)
Avots: vesture.dodies.lv/#m=14/56.98496/23.90522&l=0/2

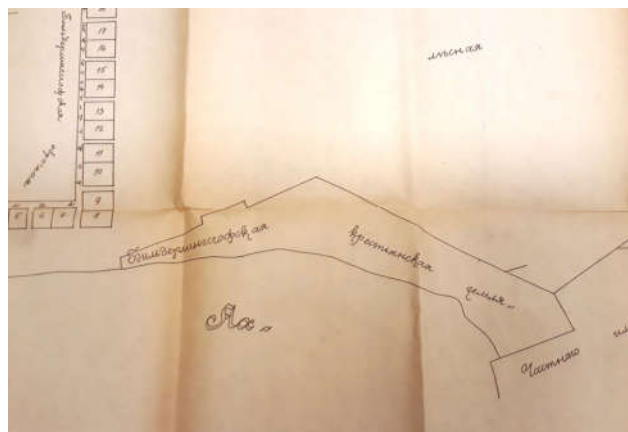

11. attēls. Pilsētībūvniecības pieminekļu teritorija 1920-1940. gadā (Latvijas armijas 75k 1920-1940)
Avots: vesture.dodies.lv/#m=14/56.98496/23.90522&l=0/2

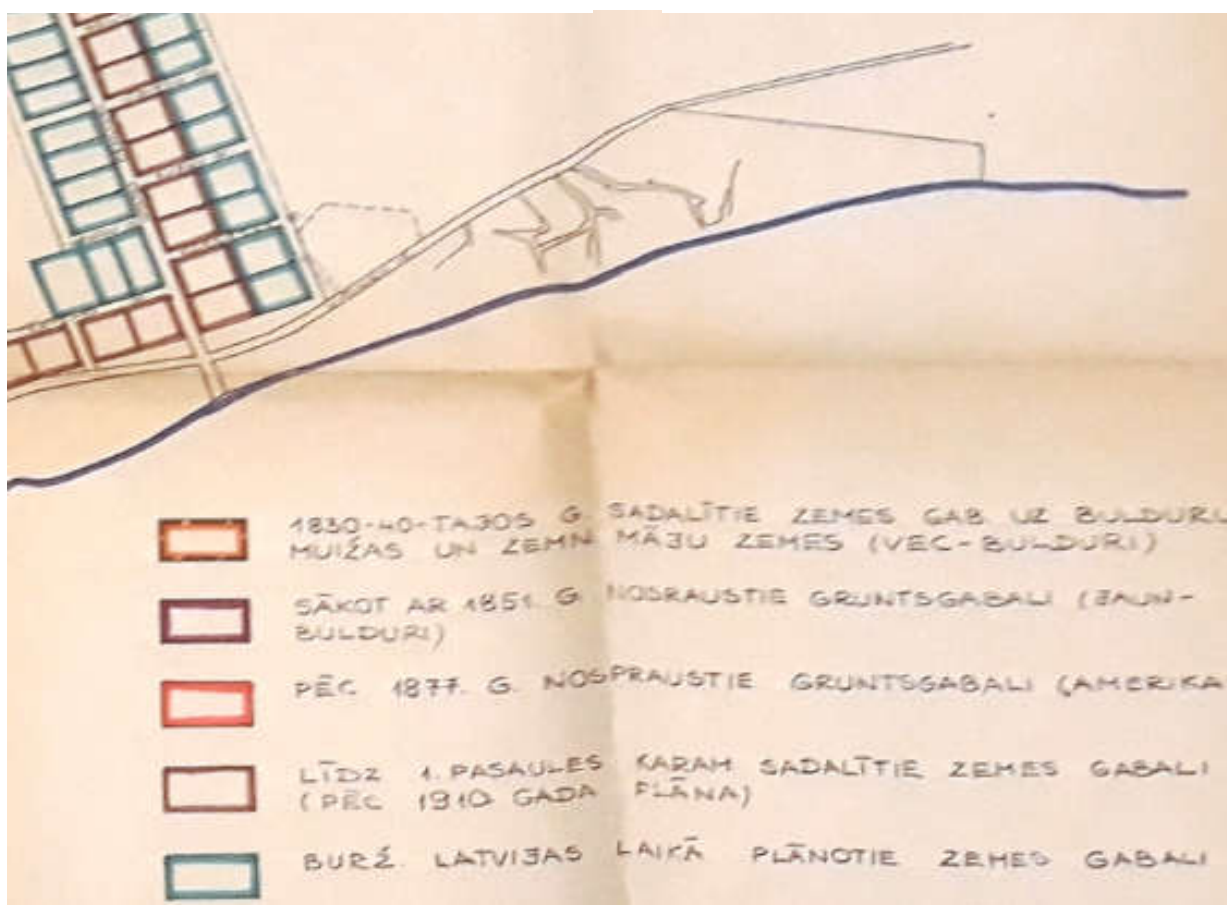
12. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļu teritorija (Bulduru muižas zemju plāns)

Avots: 1982. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 1. kārta

13. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļu teritorija (Bulduru muižas zemju plāns)

Avots: 1988. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

14. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļu teritorija 1988. gadā (gruntsģabalu izpētes karte)

Avots: 1988. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

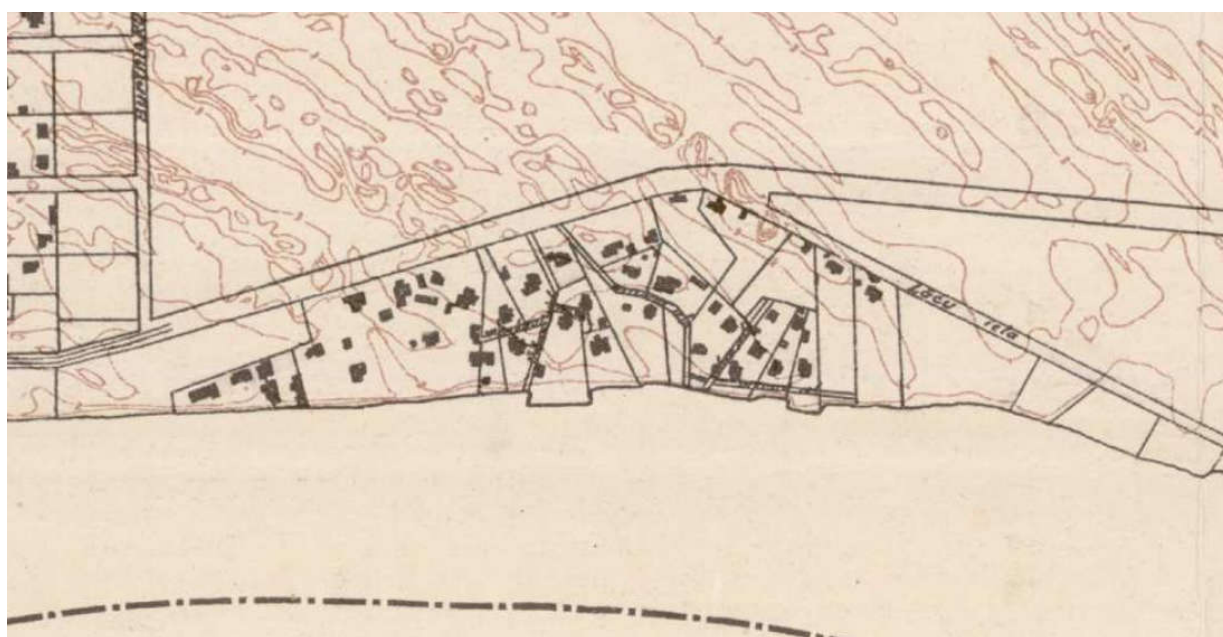
20. gs. 20. gados šo vietu iecienījuši atpūtnieki no Rīgas, jo tā bija Rīgas un dzelzceļa stacijas „Bulļi” tuvumā. Pastāvīgo vasarnieku vajadzībām te bija uzceltas nelielas vasarnīcas. Stinuragā joprojām ir senajiem zvejniekiem raksturīgā neregulārā ieliņu struktūra (skatīt 16. attēlu).

1988. gadā izstrādātajā Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārtā Bulduros tika noteikta ainavu aizsardzības zona gar Rīgas jūras līci, Lielupi un dzelzceļu (skatīt 15. attēlu).

2012. gada Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojuma izstrādes laikā pilsēt būvniecības pieminekļa teritorijai tika noteikta individuālās aizsardzības zonas robeža, ko izstrādāja SIA „Grupa 93”. Pilsēt būvniecības pieminekļa teritorijā neatrodas neviens valsts aizsargājams kultūras piemineklis.

15. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļu teritorija 1988. gadā (aizsardzības zonu karte)
 Avots: 1988. g. Jūrmalas vēsturiskā centra pirmsprojekta izpētes 2. kārta

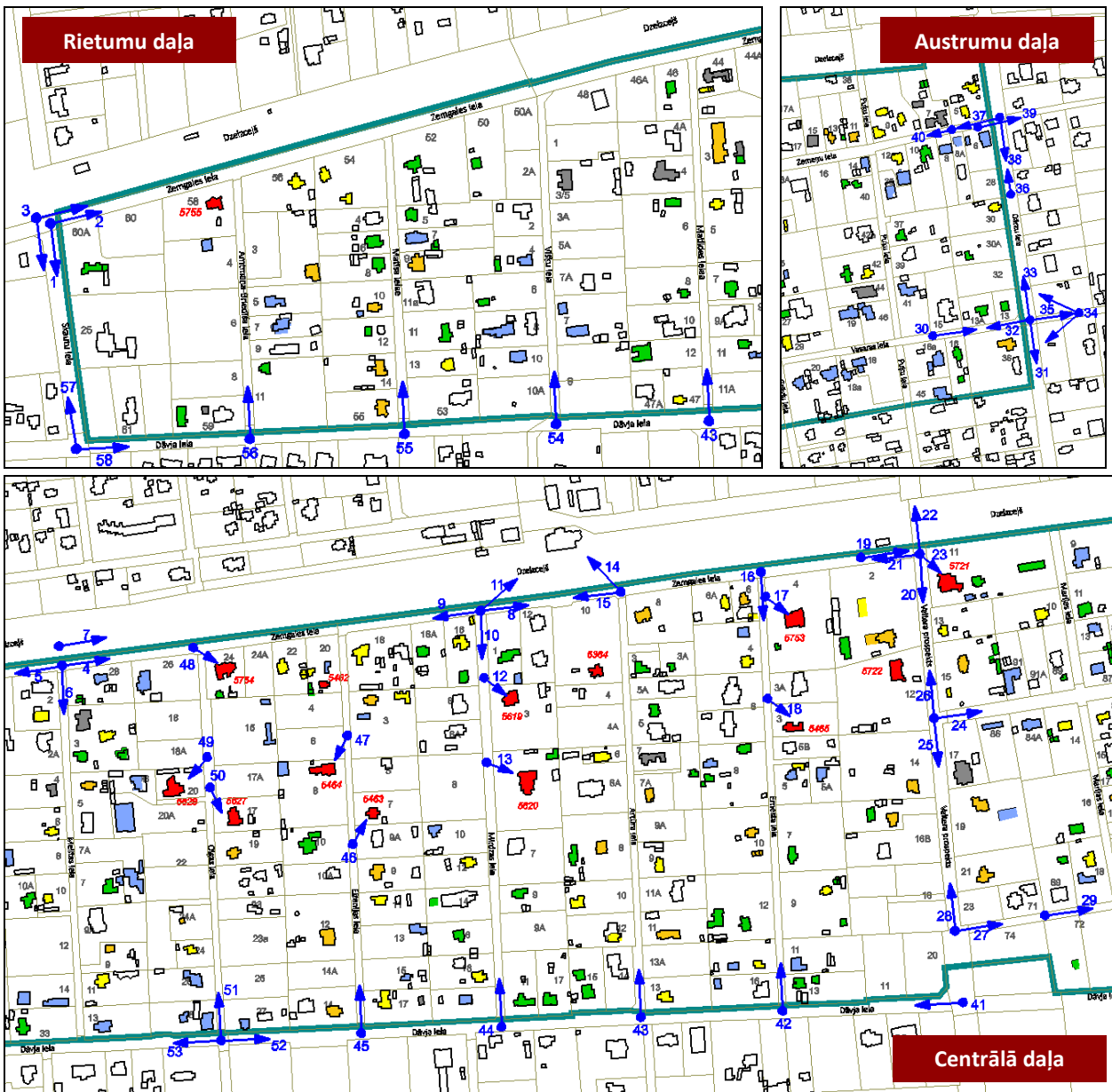

16. attēls. Pilsēt būvniecības pieminekļu teritorija 1925.-1935. gadā
 Avots: Jūrmalas pilsētas domes būvvalde

4. OBJEKTU FOTOFIKSĀCIJAS MATERIĀLI

4.1. Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)

11. attēls. Skatu punkti

Skats no Zemgales un Skautu ielu krustojuma dienvidu virzienā

Skats no Zemgales un Skautu ielu krustojuma austrumu virzienā

Panorāmas skats uz Zemgales un Skautu ielām

Zemgales iela austrumu virzienā no Melītas ielas

Zemgales iela rietumu virzienā no Melītas ielas

Skats no Zemgales ielas uz Melītas ielu

Skats no Zemgales ielas austrumu virzienā uz blakus esošo dzelzceļu

Zemgales iela austrumu virzienā no Mirdzas ielas

Zemgales iela rietumu virzienā no Mirdzas ielas

Skats no Zemgales ielas uz Mirdzas ielu

Skats uz Asaru dzelzceļa staciju no Mirdzas un Zemgales ielu krustojuma

Skats uz kultūras pieminekli (5619) Mirdzas ielā

Skats uz kultūras pieminekli (5620) Mirdzas ielā

Skats uz Asaru dzelzceļa staciju no Artūra un Zemgales ielu krustojuma

Zemgales iela rietumu virzienā no Artūra ielas

16

Skats no Zemgales ielas uz Ernesta ielu

17

Skats uz kultūras pieminekli (5753) Ernesta ielā

18

Skats uz kultūras pieminekli (5465) Ernesta ielā

19

Skats uz Zemgales ielas sākuma un Valtera prospekta krustojumu

20

Skats uz Valtera prospektu dienvidu virzienā no Zemgales ielas krustojuma

21

Skats uz Zemgales ielas sākumu no Valtera prospekta

22

Valtera prospekts dzelzceļa virzienā no Zemgales ielas

23

Skats uz kultūras pieminekli (5721) Valtera prospektā

24

Skats uz Zemeņu ielas nobeigumu no Valtera prospekta

25

Skats uz Valtera prospektu dienvidu virzienā no Zemeņu ielas krustojuma

26

Valtera prospekts dzelzceļa virzienā no Zemeņu ielas

27

Skats uz Vasaras ielas nobeigumu no Valtera prospekta

 <p>28</p>	 <p>29</p>
<p>Valtera prospekts dzelzceļa virzienā no Vasaras ielas</p>	<p>Vasaras iela austrumu virzienā</p>
 <p>30</p>	 <p>31</p>
<p>Skats no Vasaras ielas uz Dārzu ielu</p>	<p>Skats uz Dārzu ielu dienvidu virzienā no Vasaras ielas krustojuma</p>
 <p>32</p>	 <p>33</p>
<p>Skats uz Vasaras ielu rietumu virzienā no Dārzu ielas</p>	<p>Skats uz Dārzu ielu dzelzceļa virzienā no Vasaras ielas</p>
 <p>34</p>	
<p>Panorāmas skats uz Dārzu un Vasaras ielu krustojumu (pilsēt būvniecības pieminekļa noslēgumu)</p>	

 <p>35</p>	 <p>36</p>
<p>Skats no Dārzu ielas uz Vasaras ielas turpinājumu austrumu virzienā, kur atrodas otra pilsētņēmniecības pieminekļa (6092) teritorija</p>	<p>Skats uz Dārzu ielu dzelzceļa virzienā un krustojumu ar Zemeņu ielu</p>
 <p>37</p>	 <p>38</p>
<p>Skats uz Zemeņu ielu rietumu virzienā no Dārzu ielas krustojuma</p>	<p>Skats uz Dārzu ielu dienvidu virzienā no Zemeņu ielas krustojuma</p>
 <p>39</p>	 <p>40</p>
<p>Skats no Zemeņu ielas austrumu virzienā uz krustojumu ar Dārzu ielu (pilsētņēmniecības pieminekļa noslēgumu)</p>	<p>Skats uz Zemeņu ielu rietumu virzienā</p>

41

Skats uz Dāvju ielu rietumu virzienā no Valtera prospekta

42

Skats no Dāvju ielas uz Ernesta ielu

43

Skats no Dāvju ielas uz Artūra ielu

44

Skats no Dāvju ielas uz Mirdzas ielu

45

Skats no Dāvju ielas uz Eiženijas ielu

46

Skats uz kultūras pieminekli (5463) Eiženijas ielā

Skats uz kultūras pieminekli (5464) Eiženijas ielā

Skats uz kultūras pieminekli (5754) Zemgales ielā

Skats uz kultūras pieminekli (5628) Olgas ielā

Skats uz kultūras pieminekli (5627) Olgas ielā

Skats no Dāvju ielas uz Olgas ielu

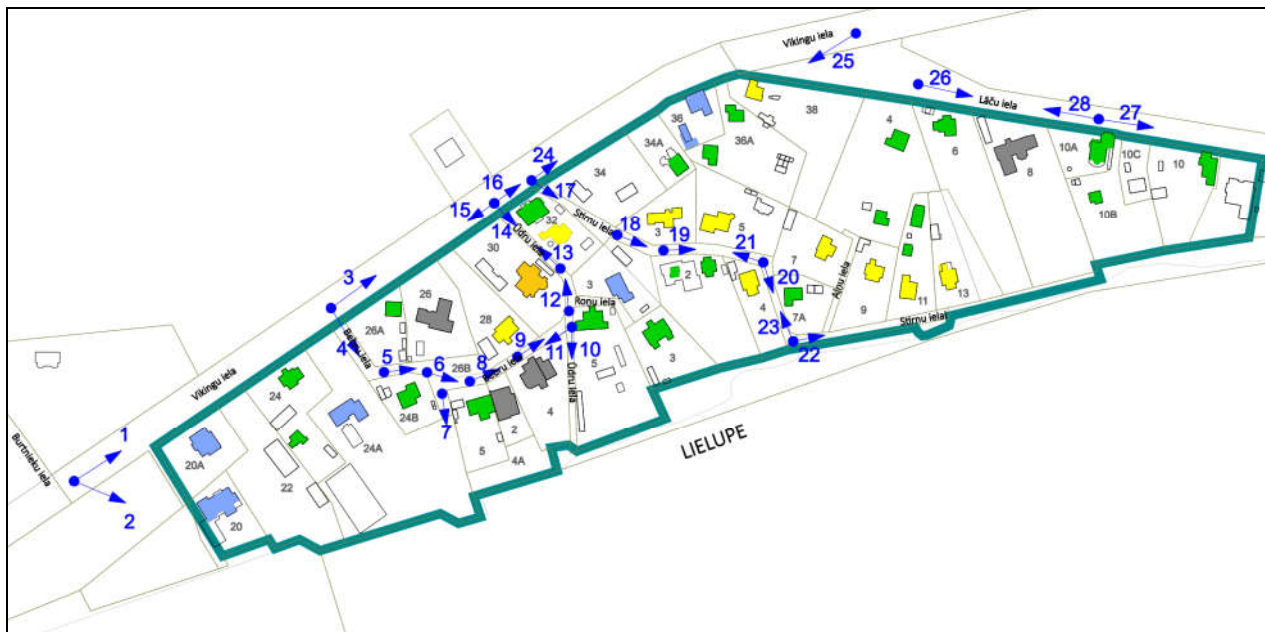

Skats uz Dāvju ielu austrumu virzienā no Olgas ielas

 <p>53</p>	 <p>54</p>
<p>Skats uz Dāvju ielu rietumu virzienā no Olgas ielas</p>	<p>Skats no Dāvju ielas uz Matildes ielu</p>
 <p>55</p>	 <p>56</p>
<p>Skats no Dāvju ielas uz Matīsa ielu</p>	<p>Skats no Dāvju ielas uz Alfrēda Amtmaņa-Briedīša ielu</p>
 <p>57</p>	 <p>58</p>
<p>Skats no Dāvju un Skautu ielu krustojuma ziemeļu virzienā</p>	<p>Skats no Dāvju un Skautu ielu krustojuma austrumu virzienā</p>

4.2. Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)

12. attēls. Skatu punkti

1

Skats uz pilsēt būvniecības pieminekli no Burtnieku un Vikingu ielu krustojuma

2

Skats uz pilsēt būvniecības pieminekli un Lielupi no Burtnieku un Vikingu ielu krustojuma

3

Vikingu iela austrumu virzienā no Bebru ielas

4

Skats no Vikingu ielas uz Bebru ielu

Skats uz Bebru ielu austrumu virzienā

Skats uz Bebru ielu austrumu virzienā

Skats no Bebru ielas Lielupes virzienā

Skats uz Bebru ielu austrumu virzienā

Skats no Bebru ielas uz Ūdru ielas krustojumu

Skats uz Ūdru ielu Lielupes virzienā

 <p>11</p>	 <p>12</p>
<p>Skats no Ūдру ielas uz Bebru ielu</p>	<p>Skats uz Ūдру ielu ziemeļu virzienā no Ūдру un Bebru ielu krustojuma</p>
 <p>13</p>	 <p>14</p>
<p>Skats no Ūдру ielas uz Vikingu ielas krustojumu</p>	<p>Skats no Vikingu ielas uz Ūдру ielu</p>
 <p>15</p>	 <p>16</p>
<p>Vikingu iela rietumu virzienā no Ūдру ielas</p>	<p>Vikingu iela austrumu virzienā no Ūдру ielas</p>

17

Skats no Vikingu ielas uz Stirnu ielu

18

Skats uz Stirnu ielu austrumu virzienā

19

Skats uz Stirnu ielu austrumu virzienā

20

Skats uz Stirnu ielu Lielupes virzienā

21

Skats uz Stirnu ielu rietumu virzienā

22

Skats uz Stirnu ielu Lielupes krastā

 <p>23</p>	 <p>24</p>
<p>Skats uz Stirnu ielu no Lielupes krasta</p>	<p>Vikingu iela austrumu virzienā no Stirnu ielas</p>
 <p>25</p>	 <p>26</p>
<p>Skats uz Vikingu ielu rietumu virzienā no Vikingu un Lāču ielu krustojuma</p>	<p>Skats no Vikingu ielas uz Lāču ielu</p>
 <p>27</p>	 <p>28</p>
<p>Skats uz Lāču ielu austrumu virzienā</p>	<p>Skats no Lāču ielas uz Vikingu ielas krustojumu</p>

5. PAMATOJUMS OBJEKTU IZSLĒGŠANAI NO VALSTS AIZSARGĀJAMO KULTŪRAS PIEMINEKĻU SARAKSTA

Nobeigumā ir konstatējams, ka jau 1988./1989. gadā veiktajā izpētē abu pieminekļu teritorijās nekonstatēja Jūrmalas pilsētai nozīmīgas vērtības un abas teritorijas tika iekļautas vieglākajā – ainavu aizsardzības zonā.

Laika gaitā abi pilsētbūvniecības pieminekļi ir mainījušies. Ir nojauktas un uzbūvētas jaunas ēkas, kā arī esošās ēkas ir pārbūvētas, bet ielu tīkls abos pieminekļos saglabājies nemainīgs. Arī nākotnē to nav paredzēts mainīt, jo ielām ir noteiktas sarkanās līnijas.

5.1. Vaivaru-Asaru-Mellužu vasarnīcu kvartāli (valsts aizsardzības Nr. 6091)

Pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijā ir 19 valsts aizsargājami kultūras pieminekļi – arhitektūras pieminekļi, kā arī apmēram piecdesmit objekti ar pašvaldības noteiktu aizsargājamās apbūves statusu – kultūrvēsturiski vērtīgas, saglabājamās būves. Visā teritorijā vienmērīgi saglabājusies arī fona apbūve.

Secinājums – nav nepieciešams saglabāt šī pilsētbūvniecības pieminekļa statusu un tas būtu izslēdzams no aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta. Pieminekļa teritorijā izvietotajiem 19 valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem nosakāmas individuālas aizsargjoslas (aizsardzības zonas).

5.2. Stirnurags (valsts aizsardzības Nr. 6090)

Pilsētbūvniecības pieminekļa teritorijā neatrodas neviens valsts aizsargājams kultūras pieminekļis un ir tikai viens objekts ar pašvaldības noteiktu aizsargājamās apbūves statusu – kultūrvēsturiski vērtīgas, saglabājamās būves. Apkārtņē ir 10 objekti – tā sauktā fona apbūve.

Secinājums – nav nepieciešams saglabāt šī pilsētbūvniecības pieminekļa statusu un tas būtu izslēdzams no aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta.